

అభినవనరస్వతి

యనునొక మాసపత్రిక

అష్టావధాని బాసపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపఁబడు నున్నది.

గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుతాలూకా, బాసపాడు.

సంపుటము 13	1921 సం॥	సంచికలు 3
	మార్చి	

విషయములు

- 1 కృతివిమర్శము పరిశోధక
- 2 శివరథామి ప్రస్తుతి స్థితి
- 3 గాంధీ మహాత్మా గమనము
- 4 చింతనపాఠిక
- 5 వాగరఖండము "
- 6 సాంఘికరాజనాయకులు, తిరుపతి వెంకటేశ్వర కవులు
- 7 ధర్మనిర్ణయము, మల్లాది ఆంజనేయ శాస్త్రిగారు చింత

చందాస్థిర్యము

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయకులకు రు 10 0 0
పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు రు 8 0 0

చంద్రికా ముద్రాక్షరశాల, గుంటూరు.

Printed at the Chandrik Press, Guntur,
and published at Janapadu, by the Editor Ashtavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry.

ప్రధానపోషకులు.

1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురు పుష్పగిరిస్వాములవారు.

2 శ్రీ శ్రీ రాజా గద్వాలసంస్థానాధీశ్వర సీతారామ భూపాల
బలవంత్ బహద్దరువారు, గద్వాలసంస్థానము.

పోషకులు.

- 1 రామసింగుగారు, నెల్లూరు సెలవుల సుమతీ, నెల్లూరు.
- 2 రాయవరపు గవత్తాజుగారు, మూలపేట.
- 3 కాతా సూర్యనారాయణరావుగారు, మచ్చెంటు, బెజవాడ.
- 4 బాగలముడి కుప్పస్వామి నాయుడుగారు, కారంచేడు.
- 5 అల్లాడి లక్ష్మణరావుగారు, కరణం, జంగపల్లి.
- 6 రంగారావుల హనుమయ్యగారు, జిల్లాకోర్టు వకీలు, నర్సారావుపేట.
- 7 గూడూరి వీరసాంబశివరావు సర్దేశాంధ్యగారు, మానెకొండూరు.
- 8 కందుకూరి లక్ష్మీప్రసాదరావు బహద్దరు జమీందారుగారు, ఉర్రూం.

సహాయులు.

- 1 పటూరి నారాయణరావుగారు, కీరసాగరము.
- 2 అయ్యయ్యగారు, మచ్చెంటు, బెజవాడ.
- 3 జూలూరి వెంకటరత్నంగారు, వకీలు, గుంటూరు.
- 4 తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు, మచ్చెంటు, బందరు.
- 5 వెలమకన్ని శోభనాద్రిరావుగారు, అడ్డూరు సివారు.
- 6 తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోజకొంపాడు.
- 7 నెల్లూరు శేతవరావు దేశముఖుగారు, నెల్లూరు.
- 8 వావిళ్ల వెంకటేశ్వరస్వామిగారు, చెన్నపట్టణం.
- 9 సంచాయతి సు విడుగురాళ్ళి.
- 10 ఏలేశ్వరం మచ్చెంటు, బెజవాడ.
- 11 ఎవమండ్రల గారు, మచ్చెంటు, బెజవాడ.
- 12 పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు, పీడరు, బెజవాడ.
- 13 తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం, దుగ్గిరాల.
- 14 పిల్లలమర్రి సోమయాజులుగారు, తహసీలుదారు, ఒంగోలు.
- 15 కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట.
- 16 రాచకొండ వెంకటరామయ్యగారు, మచ్చెంటు, వినుకొండ.
- 17 మెదతు కిషోరావు దేశముఖుగారు, నల్లబల్లి.
- 18 రావిప్రోలు రాఘవదీక్షితులుగారు, కారుమూరు.
- 19 గోపేటి వేణుగోపాలరావుగారు, పోలీసుసబ్బయ్యగారు, తాడేపల్లి.
- 20 నారపరాజు వెంకటలక్ష్మీనరసింహారావు దేశముఖుగారు, తమ్మనరం.

దేవే రాజారాంబావగారు ఇనాందారు, దోమకొండ.

అభినవసరస్వతి

సంపుటము ౧౩   } జానపాడు, రౌద్రి సం॥ ఫాల్గుణ   } సంచికలు
    } మాసము, గుర్మతి సం॥ చైత్ర   } 3, ౪.
    మాసము.

కృతిచిమర్చనము.

పసిపాప—ఇది బాపట్ల సుబ్బశైవరగు భవనగిరి కోదండపాణి గారిచే వ్రాసి ప్రచురింపఁబడిన గ్రంథము. పసిపాపఁడైన యీయనకొమరుఁడు పరలోకగతుండగుటయుఁ దల్లిదండ్రు లబ్బాలునిగూర్చిచేసిన విలాపమే యింతగ్రంథంబయ్యెను. ఈదంపతులు పది యిండు కొన్నులుగాంచి తుదకు నలుగురుబిడ్డలనే మాచుటకునోచుకొనినతలిదండ్రులు. కనుకనే వారిపరిదేవన మింతగ్రంథము కావలసినచ్యేను. దంపతులిరువురును దవోచ్చకమును బంచుకొని యుచుభవించుచున్నంతకాల మెటులనో నైజినను దుద కీకోదండపాణిగారు పుత్రుడుఖిముతోపాటు కళత్రదుఃఖమును చూడ ననభవించి పదవచ్చి బానిసే నిప్పునైత రూపమున వెలువరించు కణకును భరింపలేకపోయెను. చచ్చిపోయినగోడ పగిలిపోయినలు డ్డెడు పాలిచ్చెడినన్న శ్రమగఁగూర్చి దుల్యమై యీప్రయత్నము ఫలకూన్యమేయైనను బ్రదుకనిబిడ్డ బాత్రొడన్నటు లీడునకు మించిన తెలిలితేటలు గల యాకుఱ్ఱఁజే యిట్లుచే యించెను. ఇది క్రొత్త నైజిన ౨0పుటలగ్రంథము. కవిత్వము మృదు మధురపద గుంభితమై ముద్దులొలుకుచుండును. పప్రాసమాత్రం మొదలుపెట్టి 500 చరణములపర్యంతము నడపఁ బడిన యుత్పలమాలికయే యీయనకవితా ప్రాశస్త్యమును చేనోర్లఁ జాలెడిని గాన సం దలి కొన్ని చరణముల నుదాహరించి యింతటితో విరమింతును. ఈగ్రంథము వలయువారు గుంటూరు జిల్లా కోర్టుపీఠదులగు గుండు సూర్యనంధనరహరిరావు బివియెల్ గార్ వేర వ్రాసికొనవలెను

తాపసులైన సాధుపులతాలిమి తూలగఁ జేసి యుంటిసో
 పాప మనంగఁ బోక పనవం గనుకందులఁ గ్రుంచియుంటిసో
 పాపలఁ దల్లిదండ్రు లెడఁ బాయనటు లైతగూర్చియుంటిసో
 యోపనివారి యూపిరికి నోపని యేపని దార్పియుంటిసో
 సావడఁ బోవువారికిఁ బ్రసాదము నావలఁ ద్రోసియుంటిసో

యాపదఁ గ్రుంతువారికి సహాయ మొనర్పక నవ్వియుంటిన్
 ప్రా పాదఁ గూర్చువారలకపాయముల న్నటియించి యుంటిన్
 తేవకు శత్రు శే పనుచుఁ ద్రిప్పి ఋణం బెగవేసియుంటిన్
 కాపని దాచుకొన్న కనకంబును శే దని మింగియుంటిన్
 చూపట నైవఁజాలని యనూయ లహంకియ లెంచియుంటిన్
 చూపుదు శ్రేలి కేనిఁ బాదచూపనిచక్కన కెగు గంటిన్ 400
 దోచుదుకాండ్ర నూల్కొలిపి త్రోవల ఘాతలఁ జేసియుంటిన్
 కోపము క్రోధము నిర్దిడక కొంపలఁగోడెలఁ గూర్చియుంటిన్
 మూఁతున లోకభారమును మోయుచుహేతుల నేమి యుంటిన్
 పోషింపఁ గుమ్మటంబులగు పచ్చని మార్కెటులఁ గూర్చియుంటిన్
 యేపున వృద్ధి నొందెడు మధీకుల కెగ్గొనరించియుంటిన్
 దాతున దానకర్ణు లగు దాతలకే తల మూర్చియుంటి నొ
 లోపము లేరు దుర్గణవిలోలరఁ గ్రాలుచుఁ జేర్చియుంటిన్
 యే పరుషేంద్ర కట్టు లటు పీఠపువార్తలఁ జెప్పియుంటిన్
 యాపరమేశ్వరుండు కలఁదా యని సందియ మొందియుంటిన్
 యేషగదారి కేదోశుఁగు నెంచితి నొ వగఁ గూర్చియుంటిన్
 తేవకుఁడేవ కీఞ్జి విధి! యని యార్వగ జాలి లేక నం
 కావము మూర్చి నాదుపసేతండ్రిలఁ బాపితి విందఱ నృహ
 పాపము చేసియుంటి ననపల్కు నిజం బటు గాకయున్న నా
 పాపము పండునే యటులు పాయనిచింత కలంఠ చిహ్ననే!
 నావలిదేవనం బరసి, నాపనిపాపము నాదుకంటికిం
 జాపి, మదీయశేవఁ గొని, నుందరు నిల్పుము నిర్భరీపుఁగా
 నోపరమాత్మ! నిన్మెలుచుచుండిన భక్తునిఁ త్రోచు టావుదే!
 కాక మొసంగ కార్తలను నైపుము, పాపము సంహరింపు కృ
 ప్తా! పలుమారు లిందనుక సల్పిన మొట్టయే మొట్టకాదు; నీ
 వోపకయున్న రక్షణఁడ యో! మఱిమాకెవరయ్య యింక మా
 పాపల నుమ్ము నాత్తులను బాంధవుల న్సఖుల న్నగంబు నే
 యాపద నొంద నీకు; వివిధార్తుల పాలానరింపఁజోకు; సం

తావను చెందనీకు; సతతంబును దోడయి సౌఖ్యమిమ్ము; రా
మా! పరితాపమొందితిఁజామా! కరణంటిఁజామా! దయానిధీ!

—* భారతదేశపు బ్రస్తుతస్థితి. *

మాఖమాసపత్రకయందు భారతభూమియొక్క పూర్వస్థితి ప్రకటించియుంటిమి.
ఈమాసంబునఁ బ్రస్తుతస్థితి దెలుపుచున్నవారము. పూర్వస్థితిలోఁ జతుర్వ్యగములయందను
మహావైభవముతోనుండి కలియుగమునఁ గొంతకాలమున కీభారతభూమి తురుష్క
పాలితమయి వదవడి రెడ్ల యెలుబడికివచ్చునంతవఱకును దెలియనయ్యెడు. అట్టిది యన
వేమారెడ్డి మొదలగు ననేకరాజన్యులచేఁ బాల్వమానయగుచు రానురా నిప్పటి కించు
మించు 800 ల సంవత్సరములక్రింద నింగ్లాండునుండి వాణిజ్యార్థమై యిందరుదెంచిన
యాంగ్లేయులకుఁ గై వసమయ్యెను. వాస్తవమున కవ్వార లీదేశమునకువచ్చుట రాజ్య
కాంక్షచేఁ గాకున్నను యుగానుసారముగా భారతమార వారిచేతులఁ బడఁగలిగెను.
అప్పటి కీదేశమున నిరంకుశశ్రభు వొక్కండును లేక మండలనాథులుగా ననేకు లేర్ప
డియుండి పరస్పరము వివాదములాడుకొనుచుఁ దమనాకృత్యములచేత యచ్చటచ్చట
విక్రయాధిపత్యపాంతరానిత వివిధవస్తుసాపసార్థమై వికాలభూమిదేశముల నాకృత్యముల
కొని గృహనిర్మాణములఁ గావించుకొని స్వార్థరక్షణచణమైన కొంతవైద్యముతోఁగూడ
శ్రీమంతులై తమచుర్యాదతో వర్తించు హూణవణిజులసహాయ ముపేక్షించుచుండు
టయు వార లొకరిపక్షమునఁజేరి మఱియొకరిమీఁదికి దండెత్తి జయించి ప్రతిఫలముగాఁ
గొంతరాజ్యమును గ్రహించుచు నిట్లు క్రమక్రమముగా భారతదేశమంతయు నచిరకాల
ముననే తమయెలుబడికిఁ దెచ్చుకొంగలిగిరి. అట్లెన్నియో దుండగములానరించియు
నెందటికొంపలతో కూల్చియు హిందూదేశమంతయుఁ దమపాలనములొనికిఁ దెచ్చుకొ
నినది యింగ్లాండు నివాసముగాఁగల కంపెనీవారే యైనను వారల నేపేట్లుగానే
యించి స్వాతంత్ర్యము దమయందయించుకొనుచుఁ గ్రమక్రమముగా భారతీయులకుఁ
గంపెనీవారి యెడలఁగలిగిన యనిష్టమును జక్కగా గుర్తెఱిగి యింగ్లాండునందలి
మంత్రీవర్గమువారు తుద కిప్పటి కించుమించు 60 వత్సరముల నాఁడిందియాను క్రివిష్టోరి
యావశము గావించిరి.

అనుహారెడ్డి పూర్వరాజులుంబోలె హిందూదేశమునకు సకలసౌఖ్యముల నొడఁ
గూర్చి ధర్మపరిపాలన మొనర్చినదనుటకు సంతకములేదు. మధ్యగోల్కొయిన నాగతి

కలహంతయు భారతీయులు మరలఁ బడయగలిగిరి. భారతీయుల విదేశీయులును విజాతీయులునైనను సుజాతీయులును స్వదేశీయులును నగు హానిబలంబోలఁ బక్షపాతరహితముగఁ జరిపాలింపవలయుననియే విజ్ఞోరియా యభిప్రాయము. అట్టి తనయభిప్రాయమును బ్రతికాముఖమునఁ బ్రప్రథమము ప్రకటించి కూడ నున్న చుది. అయినను మంత్రవర్గమువారును గ్రీసవి యధికారివర్గమువారును నందులకు భిన్నముగా నడవఁదొడ్డగిరి. అది యామెపరిపాలనాసంతరమున ముతంత వృద్ధియయ్యె. భారతీయులఁ గడవించుముగాఁ జూడ మొదలిడిరి. డోక్టర్ గముల నొసంగఁదలఁపరైరి. కానననభ్యత్వమునకు సమ్మతించరైరి. సమ్మతించినను దదభిప్రాయములఁ జక్కగా గ్రహింపకుండిరి. తత్పర్యవృత్తి నుంగీకరించినవారిలో నను బ్రజాపితమునకుఁ బాటుపడువారిసంఖ్యతక్కువయ్యెను. కాజానుమతులసంఖ్యయధికమయ్యెను. అందువలనఁ దత్పర్యవృత్తియొక్క ప్రజాంగీకృతముగాఁ జూపజేయనియమితము యగుచుండెను. దేశపరిశ్రమలు నశించెను. దేశజాలకుఁ గావలసినవస్తుపరంపరయల్ల విదేశీయులనుండియే రాఁ దలపగుయ్యె. కష్టపడినందుకొన్న ప్రతి వార మొదలగు వివిధవస్తువులను బరదేశములసాఁజుచేసి పరదేశీయులనుండి వచ్చుచుఁ బ్రతిబలాటము లోపలబలాటమును రీతి నుండెడి క్రమమాల్యదులధరించునంతటి యశవీర్యులై భారతీయులు విదేశీయులచేతులబాని బంత్రపుహుత్వమైపోయిరి. ఇంతయేల కట్లు బొట్టు బొట్టు సర్వము విదేశీయులదయ్యెయిం గ్గాండునచ్చి యిచ్చట దిగినవందమే కాననయ్యె. తుదకు మనవార లింగ్గాండును స్వర్గముగాను యూరోపియనులను నేవతలఁగాను భావించిరి.

ఇట్లన్ని విధములను మున్నున్న ఫలనం గోల్పోయి భారతీయులు హింసాత్మక వచ్చుచుండుటయుఁ బరీక్షాఖిలు కొందఱు ప్రాక్రస్తాన్నత్యమును సాధింప సలకల్పించిరి. దుర్బిక్షభూయిష్టమై దేశ సుక్షుగుడుచుచున్న సమయమునఁగూడ నెక్కడనోజరిగెడి యుద్ధముల వ్యయమునకని హైందవులమీఁదఁ బన్న విధించుటకును నాత్మీయులనే సవభ్యంతరముగా నాయుధధాగణచేయనిచ్చుచు హైందవుల కదిలేకుండఁజేయుటకును వారాపత్రికల స్వాతంత్ర్యము నణచివేయుటకును భారతీయులు పశ్చాత్తాపపడఁజొచ్చిరి. ప్రభువులు పరిజలందోయెడలను సమానదృష్టికలవారై యుండవలసియుండ నాంగ్లేయులదోషములను హైందవాధికారులు విచారంపదగరనుట కోచనీయము. అంత భారతీయప్రముఖులు స్వదేశీయసభలు సాగించి యందుఁ జరిపాలనపద్ధతులం జర్పించుచు స్వరాజ్యకాండ యంత స్పృశితముగానుంచి నైనుచు న్నౌకములగు నవిద్యముల నన్నింటిని నిష్కములుగానున్నుటకుఁ ప్రభుత్వమువారిని

కార్తికంపమొదలిడిరి. ప్రభువు లవ్వని బుట్టదాఖలు చేయుచునచ్చిరి. రాసురా నధికారివర్గమువారదయులు కాఁజొచ్చిరి. ఉన్నతవిద్యాపఠశ్రమ లీదలకు దున్న ధ్యముగాఁ జేయఁబూనిరి. పరీక్షితులైన పాఠకులలోఁ బాఠశుసహిసంఖ్య కడుఁ దగ్గ సాగెను. ఈయకారణములచేఁ బ్రజలకుఁ ప్రభువులయెడలఁగలిగిన విశ్వాసము క్రిమ ముగా క్షీణింపఁజొచ్చెను. ఇట్లుండ ఔషాంబరకు జర్మకులతోడి సంగ్రామము సంపాద్యంబయ్యె. అట్టిపట్ల నవ్వారి కనేకులసాహాయ్య ముత్సాహకృతమైనది. అందు కొలకు హైందవులఁగూడ నిర్ణందిరి.

మనవారు శక్తివంచనలేకుండఁ దమ యనవాయకూర్త్యముం గవఁబఱచి ప్రభు భక్తిని పెల్లడించిరి. జయము చేకూర్చిరి. స్వాతంత్ర్య సంపాదనమునకు సమయ మిదియ యని సంతోష సాగరంబున నోలలాడిరి. చిల్లసగారి స్వయంనిర్ణయమునకు నీరి సంతోష సాగరమునకు విఘాదయప్రాయమై వృద్ధినిబొందింపసాగెను. నూతనావేశము లంతురించెను. ఇదివఱకుఁ బ్రసాదించఁబడిన సంస్కరణములవలనఁ దృప్తిబొందక యభినవాధికారముల కాశింప మొదలిడిరి. సింహాప్రభృతుల ప్రేరణచేఁ బ్రభుత్వమువారు హిందూదేశమునకు స్వరాజ్యమును పోషించుటకుఁ బ్రయత్నించుటఁగూడఁ జేసికొనఁజొచ్చిరి. దేశీయసభలయందు కానననిర్మాణసభలలోఁ బ్రజాప్రతినిధు లెక్కువమందియుండి యధికారివర్గమునైఁ బూర్ణాధికారము గలిగియుండవలెనని తీర్మానించు కొనఁగలిగిరి. మధ్య మాంటానుక్యగారు ప్రవేశించి మనవారి మనోరథములను మఱింత పెంపుచేసిరి. తదవగుణముగా సార్వభౌములును ననుకూలసంస్కరణములు గావించు మని వాదాసమొనరించుచు నమృతసరములో సమావేశమైన బాతీయసభదినమున నాశ కనిర్బంధితుల విడిచిపెట్టుటమూలమున దానిని వ్యక్తీకరించికూడ నుండిరి. కాని వాదాస రించిన సంస్కరణములు భారతీయులకు సంతృప్తికరములు కాకపోయెను. అనుకొన్నంత యర్థవంతములు కాకపోయెను. అటువైఁ గ్రామకృమముగాఁ బ్రజలయభిప్రాయములు మూలఁబొడంగెను. అట్టి ప్రజాభిప్రాయములను బంజాబుదురంతములునచ్చి ప్రవృత్త మొనరించె.

భారతదేశమునఁ బలుమంది రాజద్రోహులు ప్రిబలిరనియుఁ దమకాజ్యము నకుఁ బ్రమాదము గలిగింతురనియు నిర్నిమిత్తముగా భీతిల్లి యెరిచిపెట్టినవిధానమున కిదివఱకున్న కాననములు చాలవని రౌలటుచట్టమునొకటి స్పష్టించిరి. అచట్టము పాఠశ గుహాపట హైందవు లవ్వాయ మిడిగను అతికోలాహల మొనరించికాని బాధ మిను

మంతయు లేక యది ప్యాకుకానే యైనది. అందుమీఁదనే గాంధీగారు సత్యాగ్రహ
 క్రమ మవలంబించుట. సత్యాగ్రహవీరమనఁగా బ్రహ్మాదత్తుతి. గాంధీగారి గమ్యస్థా
 నము స్వరాజ్యము. ప్రహ్లాదుని గమ్యస్థానము హరిపదము. హరిని స్మరింపవలదని యెరిసి
 నతఁడనేకవిధములబాధించెను. పెట్టినబాధలన్నియు ననుభవించినవాని పట్టినపట్టునుమా
 క్రమ ప్రహ్లాదుడు విడిచినవాఁడుకాఁడు. ప్రతిహింసఁడైన హింసకర్తకపునిపై దౌర్జన్య
 మును గనఁబఱుపఁడు. ధ్యేయమైనపదార్థమునుమాత్రము ధ్యానమునేయుచు దుదకు
 గమ్యస్థానమునకుఁ జేరఁగలిగెను. గాంధీమహాత్ముఁడును శమదమాదిగుణముల కునికి
 వట్టి పట్టినపట్టువీడక పనిచేయుచున్నవాడు. కావునఁ బ్రహ్లాదుఁడుంబోలె గమ్యస్థా
 నమునకుఁ జేరఁగలఁడని చెప్పవచ్చును. అందులకుఁ బ్రథమము కైరాజిల్లాలోఁగరిపిన
 చరిత్రమే ప్రబలనిదర్శనము. మహాత్మునియుద్దేశ మింత సార్వత్రికప్రధానమై సంప్ర
 వసియగుచున్నను మూర్ఖులగు మధ్యవర్తిలమూలమునఁ గలవరము హెచ్చెను
 వా రావేళపూరితులై కొన్ని దుండగములు గావించిరి. అవి యెఱిగిమూలముగ జరిగినది
 యు నిశ్చయ మెఱుంగలేక ప్రభువు లెఱుకకొఱ కింటికిఁ జచ్చువెట్టినలాగునఁ బ్రహసా
 మాన్యమునుబట్టి బహువిధభాదాదు లానుగా ^{కొన్ని} ^{పర్యవేక్ష} మూలనున్న ముసిలమును
 గత్తెదూసిపొడిచిన హింసనికథను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చిరి. ఒకచోరఁ బురుషుల పెట్టినబాధలపాలు
 చేసినను స్త్రీలియెడల శార్దూపృథయులై యుండవలసిన దానికొంట్లుగాఁ బాంచాల
 మునఁబఱుచుందిని బరాధించి భారతీయుల తోషణలమును బ్రజ్వలంపఁజేసిరి. భారతీ
 యులకును మహాత్ముదీయులకును గాఢసేనంత భేదభావము గలిగియున్నను జర్మనుల
 తోడి సంగ్రామమున నొసంగిన యభయప్రధానముల నన్నిటిని నవలఁద్రోసి టర్కీకిఁ
 గలిగించిన యశ్శాయముమూలమున మహాత్ముదీయులును బ్రభువులయెడ శాస్త్రవాదులై
 తులై భారతీయులలో వచ్చికలసిరి. అందఱును జేరి యసహాయాద్యమును నవలంబిం
 చిరి. అసహాయాద్యమనఁగాఁ బ్రభువులకుఁ దమకు తోడ్పడకుండుట. క్రభువు
 లిచ్చుదిరుడుల గ్రహించుటయు వారిపాతకాలకుఁ బిల్లలం బంపుటయు వారిశ్శాయ
 స్థానములలో వ్యవహారములఁ బరిష్కరించుకొనుటయు శ్శాయవాదులు గానుండుటయు
 వారిజీతములం దీసికొని కొలువునేయుటయు వారిరాజ్యమునకును వ్యయమంతయు
 మనవిచ్చు పన్నులమూలమున సమకూర్చుటయు వారికి భారతీయులుచేయు తోడ్పా
 టైయున్న యది ఇట్టిసహాయములఁ జేయకుండుటయే సహాయనిరాకరణము. ఈసహాయ
 నిరాకరణసార్వత్రికమునకు శాలుగుసోపానములగట్టి తత్కారము గా నెక్కుటకు మహాత్ముఁ

భారతీయులందరిం బురికొల్పుచున్నవాఁడు. అందు రాజకీయ నిరుదములను జీతములేని రాజకీయోద్యోగములను బరిత్యజించుటయు న్యాయవాదులు న్యాయస్థానములలోఁ బని చేయక ప్రజాస్వామిక న్యాయస్థానము లేర్పఱచుటయు రాజకీయకలాపాతశాలలకు బాఠశాల బంపక జేయుకలాపాతశాలల స్థాపించి వానిలోఁ జదివించుటయు నూత్న కాసనసభలలోఁ బ్రవేశింపకుండుటయుఁ స్వరాజ్యప్రాసాదమునకుఁ బ్రభుసోపానములుగా నిర్మించినాఁడు. ఈ యీపనులు నిర్వహించుట మూలమున శేరిలింగంపేటలో హానియు చేయునంతకు స్వరాజ్యమును సర్కారువారే పురిపాదించిన ద్వితీయ సోపానాధిరోహణ మనవసరమేకాని యట్లు పాసఁగనిచో నదియు నిర్వహణీయము. జీతము తీసికొని నిర్వహించుచున్న రాజకీయోద్యోగములఁ బరిత్యజించుటయు ద్వితీయ సోపానము. పోలీసువారును పైనికులును దమకర్తవ్యమును మానికొనుట తృతీయ సోపానము. పన్నులను జెల్లింపకుండుట చతుర్థ సోపానము. మహాత్ముఁడు ప్రారంభించిన స్వరాజ్య ప్రాసాద సమారోహణ కార్యమునకు భారతీయులు పలుమంది యిం గీకరించియు యున్నాఁడు. రాజకీయ కలాపాతశాలలనదలిన బాఠశాలను బలవంతపెట్టి మరలఁ బంపుచునే యుండును. వీనికేమిగాని సర్వములభ్యుపైస పనిసాగునగునలుపలేకయుండిరి. ఆ పు ని విదేశీయ వస్తువుల ధరింపకుండుటయే గ్రూర్వము రూపాయికిచ్చేడిగుడ్డ యిప్పుడు నాలుగూపాయల కిచ్చుచున్నవారు.

పౌతివాఁడును నాగరికత నభివృద్ధిపెంచినవాఁడై విదేశీయవసనముల ధరింపమొదలిడిన తరువాతనే వీనికి వెలగూడఁ పొచ్చింపమొదలిడిరి. మనదేశమునఁ గన్పడజే పండించుకొన్న ప్రత్తియంతయు విదేశీయులకుఁబంపి విదేశవస్త్రముల మన మధికమూల్యమునకుఁ గొని ధరించుటకన్న నన్యమైన వెట్టితన మేమున్నది. ఇదియంతయుఁ గనిపెట్టి పెక్కుండు విదేశవస్తువహిష్కారమును జేయఁబూనుటయెంతయు సంతోషకరము. ఇందులకై కొందఱు బుద్ధిమంతులు బయలుదేరి దేశసంచరణం బొనరించుచు బ్రజాసామాన్యమునకు బోధించుచుండుట మఱింత ప్రశంసనీయము. ప్రతిగ్రామమునను నీసహాయనిరాకరణోద్యమము ప్రబలినది. ప్రతిపట్టణమునను రాజకీయోద్యోగములసహితము కొందఱు వదలికొనుచున్నారు. విద్యార్థులు పాఠశాలలు వదలికొనుచున్నారు. కాని ప్రభుమనుషమానుకొని మరలఁ బ్రవేశించుటమాత్రము తోచనీయము. మొదలు మానుకొనునప్పుడే దూరాలోచన ముండవలెను. ప్రముఖులైనవా రూహార నుపన్యాసములిచ్చి జనుల నీ యుద్యమమునకుఁ బురికొల్పఁబోచుచున్నారు. కోడలు బిడ్డలఁగనుట యర్హత ముదా

మనమైనట్టు తెట్టలేని మనవారు మనకు స్వరాజ్యము సంపాదించుట పరమానందసంధా
యకమే కాని యొక్కదానికి మాత్రము విచారింపకలసియున్నది. మనవా రాజాహిం
శబూనినది స్వరాజ్యప్రాసాదము. దానికి మహాత్ముడుకట్టిన మెట్టులుండియే మున్న
యని. ఆమెట్టులు బాగ్గితమై నెక్కిగమ్యస్థానముజేరుటకుఁ బ్రయత్నింపక యనవ
సరమైన మతదర్శనాడ మధ్యమధ్య జేయఁబూనుచున్నవారు.

గాంధీ మహాత్మా గమనము.

సత్యాగ్రహ ప్రతీకముబూని సహాయనిరాకరణమునకు జనులఁ బురికొల్పు
చు స్వరాజ్యమును సంపత్సరముతోపల సాగించుటకు గాంధీమహాత్ముడుఁ ప్రతిజ్ఞచే
సియున్నవాఁడు. సంపత్సరములో నాణునూసములుగడచినవి. ఇప్పటికిఁ బ్రభుమనో
పానమునైఁ బ్రజలుపలుమంది పడములందెట్టుచున్నవారు. అందఱిచేతను నన్నిసోపాన
ములు నవకోహింపఁజేసి క్రమముగా స్వరాజ్యసుఖము నందెనని మహా
త్మునియొద్దనున్న యింద్రునివలె నున్నాఁడు. అహింసా చాలదని ప్రత్యక్షబోధ
పరుయలుదేరినాఁడు. ఆంధ్రదేశమునకురుదొంచివాఁడు. ఆరీసోదరులు లాలూలజపతి
రాయి కేల్కూరు సరళాదేవి చాదరాణి విజయరాఘవాచార్యులు చిత్తరంజనదాసు
మున్నగు ననేకదేశ నాయకులతోఁ బ్రభుమము బెజవాడకుఁ బ్రవేశించినాఁడు
ప్రవేశమునకుఁబూర్వమే బెజవాడ ప్రజలచేఁ గిక్కిరిసి పోయినది. జవసంఖ్య వేలకుఁ
గాదు లక్షలకుఁగాదు కోట్లకంటిపోయినది. ఆహ్వాన సంఘమువారభిలవిధ సౌకర్య
ముల నొడగూర్చిరి. అత్యంతజన సంబంధవశంబున నవకాశసహితముగా నందఱు
ను మహాత్ముని వాక్కుధా ధారలం గొల పలుగానున్నను దద్దర్శనవశంబుననే ధన్యు
లంగాఁజాలిరి. తావన్మాత్రముననే జనసామాన్యులనకు సహాయనిరాకరణావేశమును
స్వరాజ్యసంపాదనాతురతయు హేచ్చిపోయెను. సాంఘికోన్నతకలా పాఠశాలల
జాతీయకలా పాఠశాలలఁగా మార్పణాలోచనము చేయఁబూనిరి. వేయేల మహాత్ముడు
స్వరాజ్యచార్యమునకుఁగాఁగట్టిన ప్రభుమసోపానమునందుఁ బెక్కుండ్రోపదంబులును
జాడకొనియెను. స్వరాజ్యనిధికిఁ జాలద్రవ్యమును సమర్పించిరి. విత్తవంతులువేలరూపా
యల నొసంగిరి. కృష్ణానకుఁ గుఱిబండువలె బీదలుసహితము పెక్కుండు కత్తివంచ
న లేకుండస్వార్థత్వాగమం గావించిరి. అంగన లాభరణంబులనే యర్పించిరి. అన్నివి
ధములచేతను నమృతహాత్మునియొడల నభిలజనులును గృతజ్ఞులను తెలియబ్బిరి.

అచ్చటినుండి కాకినాడ యేలూరు మున్నగు నగరంబుల కరిగి స్వరాజ్యనిధికి జాల ద్రవ్యము పోగుచేసియు నందఱిని నసహాయోద్యమమునకుఁ బురికొల్పియు మహాత్ముడు మా గుంటూరు మండలమునకు మరలెను. గుంటూరు పురంబంతయు గొప్ప యుత్సవ మున కా స్పదమయ్యెను. వీధులన్నియు వివిధాలంకారములచే శోభిల్లెను. స్వరాజ్యము నేడే సంప్రాప్తించినటులఁ గాననయ్యెను. పట్టణంబంతయుఁ బంచీశ్వ. ఏకాదీశ్వరుని కార్యమునకై నను నింతవైభవము జరుగ నేరదు. ఏచక్రవర్తియరుదెంచినను నిందఱు జను లరుదెంచరు. బజవాడలోనే పెక్కుండ్రుకు మహాత్ముని సందర్శనము లభించినను మరల గుంటూరునకును గుంపులు గుంపులు రాఁగలిగిరి. రైళ్ళలో రవంతచోటు నొగకడయ్యె. మహాత్ముడు రాజధాని యంతయుఁ బరిభ్రమింప నెంచి పోవుచుండు టచే విశేష కాల మిందువసించుడయ్యె. అల్పకాలముననే యత్యంతసంద సంధాయ ముడు కాఁబాలెను. ఈపురంబునఁగూడ ననేకు లత్యంతత్యాగశీలురై యాత్మసమర్పణ కుఁగూడ నభ్యంతరము చేయరైరి. వైశ్యరత్నములును న్యాయవాదులును గొంతమంది సహసాధికరూప్యంబుల నమర్పించిరి. మహాత్ముడు మానసిమణి తోడను గుమారుల తోడను వచ్చియుండుటచే స్త్రీ మహాత్ముని భార్యయెడలఁ బరమభక్తి యుండఱు చెను. ఆయను స్త్రీ సంఘములోనికి వచ్చినంతమాత్రమున నే లంఘించలి యభ్యంతరము లనే చాలమంది సమర్పించిరి. ఎందఱెన్ని యిచ్చిననేమి. స్వరాజ్యనిధికి గోటిద్ర వ్యము కూడవలెనని మహాత్ముని సంకల్పము. కూడకేమి. గోటిద్రవ్యముఁ గూడునో కోరిన కోర్కీయుఁ గొనసాగును. “సర్వంపి తపసాసాధ్యం” సర్వమును దపస్సుచే సాధితమగును. సదోపవాసరూపమైన సత్యాగ్రహవ్రతపస్సుచేయును బాఠోద్ధర ణమునకై పాటుపడెడి స్వాధ్యత్యాగిచే నేది సాగింపఁబడదు. సర్వమును సమకూర్చి జగ దీశ్వరుండు సమైక్యశక్తియై న మా గాంధీమహాత్ముని జిరాయుష్కంతుని జేయుఁగాక.

— వి బో ధ న ము. —

ఇపుడీ బజవాడ పురంబునజరిగిన మహాసభాసన్నివేశమును బోలునది యెన్నడు నీ దేశమున జరిగియుండదని యానవచ్చును. ఒకవేళ నాంధ్రరాజుల యత్యున్నతదశలో 2000 వత్సరములక్రింద జరిగియుండు సేమోకాని యిటీవల జరిగియుండదని చారిత్ర విదులుకూడ నంగీకరింపక తీరదు. ఏతత్సభాప్రముఖులందఱును బహుకలా శావిదులు. స్వాగ్రమును దృఢముగాఁ దృజించిన ధీరులు. భూతదయాపరులు. భారతవర్షదుస్థితి పరిహారార్థమై ఒడ్డుకంటకాలు. సమయ్యశేషము నెఱవేరినవారు నానావిధశ్రమములు

సహించుటకును తీవ్రతకుఁ బ్రాణములవైన నర్పించుటకును సంసిద్ధులగు నీర్మలములు ఇట్టిలాలోపకారల దర్శనమున మనమందఱుమును భస్మము. వీరిలో నానుకమణి యని యొప్పుఁదగిన శ్రీగాంధీమహాత్ముఁడు నకల సద్గుణవిధియును సంగతి జగద్విదితము వీరిజగదుద్ధరణోపాయములన్నియును శాంతరస్వప్రధానములు. అపతిహితములు. వీరు పాశ్చాత్యసాగరికత వలనను వారివిద్యవలనను వారి సామ్రాజ్యము వలనను భారతతత్వమునకు సంభవించిన కష్టనష్టములన్నిటిని బాగుగా విమర్శించి జనులకు స్వసామర్థ్యము వలననే స్వరాజ్యస్వాతంత్ర్యము లభించుట కుపాయముల బోధించిరి. కాన వీరి యుపదేశము లంగీకరింపఁ దగినవి వీరు చెప్పినట్లుల వర్తించుట యుఖ్యకర్తవ్యము. వీరు మహాత్ముతీయులకును హిందవులకును బరస్పరమైత్రిని సాభాత్రయతోఁ బరస్పర భర్తముల సహించి వర్తింపఁదగిన బోధించిరి. పరమార్థమునకుఁ దమతమమతాచార్యులు చెప్పినట్లు నియమపూర్వకముగా వర్తించినను పరస్పరమైత్రిగలిగి యశాన్య సహాయము చేసికొనుచు వర్తించుట కభ్యంతర ముండదని వీరి యభిప్రాయము. వస్త్రనిర్మాణము మొదలగు స్వదేశ శిల్పముల నశింపఁ జేసికొని ద్వీపాంతములనుండి వస్త్రములఁ గొనుచు వాగుఁ ఘ్నములు ధరింప హెచ్చించినపుడు వస్త్రధారణాదుల కిటు ములఁ బడసేట యనియు వేన వేలు జనులు జీవించెడి పనిని మార్చుకొని నొక యంత్రాలయము నొకవేర్పు చుండఁగా తేలకొలది జనులు కూలిసాలి దొరకక యున్నదోపనాతులై నశింపసేలయనియు రాటములఁ బ్రీతియింటను వ్యాపారంపఁజేసితిరని లోకమునకు వస్త్రదారిద్ర్యము నశించుననియుఁదాన మనదారిద్ర్యము కొంతతగ్గుననియు బోధించిరి. ఇట్టిబోధనములు వారియుపన్యాసముల వలనను వారియంగిండియా షట్రికావ్యాసముల వలనను జేరియకగును. చుట్టియువీరుస్వర్ణదోషముకూడదనియు దాని నిరసంపకలననియు బోధించిరి. వీరియుద్దేశము గ్రహింపక కొందఱు మందబుద్ధులు మంచములతోఁగలసి భుజింపుచు వర్ణసంకరకారకులై శాత్రుంతరస్థులతో సంబంధము నేనునమకట్టుచు నిదియంతయు గాంధీమహాత్ముని యుద్దేశమనినుడువుచు న్నారు. ఇదిగొప్ప పొరపాటు “సంకరోనరకాయైవ కులఘ్నానాంతలస్యచ” యను వాక్యముచే లోకగురువగు శ్రీకృష్ణుఁడు భగవద్గీతయందు వర్ణసంకరము నరకహేతువని బోధించెను. “ఈంద్రాన్నింహతకాన్నంచ అభోజ్యస్యాన్న మేవచ, కంకితంప్రీతిషి ధాన్యం పూర్వోచ్చిష్టం తప్తైవచ, యదిభుక్తంతు విప్రేణ అజ్ఞానాదాపదోపివాః జ్ఞాత్వాసమాచరే లెక్ష్మణం బ్రహ్మకూర్షేనపాపకం” అనుష్టోకములచే మంద్రాన్నా

దికము బ్రాహ్మణులందు భుజింపగూడదని పరాశరస్మృతి ప్రాయశ్చిత్తకాండమునఁ జెప్పబడినది. “యంగంయగద్వయంచైవ త్రియంగంచచతుర్వంగం, చండాలసూతికోద త్యాపతతానా మధఃక్రమా” త్తను పరాశరస్మృతి ప్రాయశ్చిత్త కాండశ్లోకముననే చండాలున కేనిమిదిగజముల యెడముగా బ్రాహ్మణులందుండవలెనని చెప్పబడియున్నది. శ్రుతి తస్మాన్నజనమి యాన్నాంతమి యా స్నేత్వాప్మాన మిన్యవాయానీతి॥ యమశుక్ల యజుర్వేదములొని బృహదారణ్య కోపనిషత్తు నందంశ్చజనసంసర్గ ముకూడదనిచెప్పబడియున్నది. “తస్మాత్తమంత్యంజనం నేయాత్ నగచ్ఛేత్ సంభాషణ దర్శనాదిభిర్నుసంస్పృజేత్ తత్సంసర్గపాపృణాసంసర్గకృతస్యాత్ పాపాశ్రయోహిసః” యనిశ్రీశంకరభగవత్పాదాచార్యులవారుదానికి భావ్యము వ్రాసియున్నారు. ఇటులమించుగా నిటులనే శ్రీరామానుజాచార్యుల వారును వ్రాసియున్నారు. ఇటులవేదములలోననుస్మృతులలోననువచనములున్నవి “శ్రుతిస్మృతీమమైవాణ్ణీ” యనిభగవంతుడుపిప్పియున్నాడుగాన సకల ధర్మములును గుఱులెఱింగి పొందిన సదాచారమును నెలకొల్పఁబూని పాప త్య నవనాగరికపథతులుభారతీయులకుఁ గూడదనిభోధించెడి ధర్మసంస్థాపకుడని చెప్పఁదగిన గాంధీమహాత్ముడు వర్ణసంకరము నొనఁపఁగఁగల యెప్పుడునుబోధించియుండఁడు. దేశోపద్రవముసంభవించునప్పుడు ధర్మకాశ్రమము వీక్షింపకయే యందలు నొక్కుమట్టడిబాటుపడి దేశక్షేమము సంపాదించుకొనవలెననియునొక్క గ్రామము తిగులఁబడఁచుండ నన్ని వర్ణములవారును దగుసహాయముచేసిచల్లార్పినట్లే యిపుడుదేశము గోల్పోయిన స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుట కందఱును వర్ణభేదములేక సహాధరన్యాయుముచే వర్తించవలయుననియు హైందవులలో నన్యోన్యమును హైందవ మహామృదీయులును బరమార్థ లాభమునకుఁ దమ తమ మతి గ్రంథములును మతాచార్యులును జెప్పినటుల వర్తించుచు బరధర్మసహిష్ణుత్వము బరస్పర స్నేహమును వృద్ధిపఱచుకొనుచుఁదమతమ ధర్మములనాచరించుచు దేశక్షేమమున కన్నదమ్ములం బోలిన ర్తించవలెననియు స్వర్పదోషముకూడదను పీరిమాటకభిప్రాయము. వర్ణాశ్రమధర్మములూచరించితిరవలెనని వారిదివలె కేయపన్యసించియుండిరి. మహామృదీయులను మనసఃఘములొక జేర్చుకొని బావులుమొదలగు వానిలో నీర్లు దెచ్చుకొనుటకంగీకరించి గ్రామమధ్యమున గృహములుకట్టికొనివసించుటకుఁగూడ మన పూర్వికులు మొదలుకొని నేటివఱకును మనకుంగీకరించి యుండలేదా. అట్టిమహామృదీయులు పంచములనిరభ్యంతరముగాఁ దమ లోక జేర్చుకొనెదరుకదా. అట్టిపంచములకు మనమేల మహామృదీయులకిచ్చినయదకాశముల నీయఁగూడదని కొందఱు శంకింపవచ్చును.

మహమ్మదీయులు దేశాంతరమునుండి భరతఖండముపై దండెత్తినన్ని శార్వభౌర్యములచేబోరాడి జయముగాంచి పట్టణములలోనను బల్లెలలోనను సంఘమధ్యమున గృహములుకట్టిననీంచి నన్ను డాక్టరులు శక్తిలోపముచేత విధిలేక దానినంగీకరించి యుండురు. అది మొదటకొని వత్సరములుగడచిన కొలది నది యాచారముగా నుదాహరింపబడుచున్నది. ధర్మశాస్త్రీనూలందు మాత్రము మేల్గొజనసంస్కరణును సహవాసమును బాపహేతువులనియే బోధింపబడి యున్నది, అట్టిసంస్కరణులు గలిగినప్పుడు పోయి శ్చిత్తములును విధింపబడియున్నవి. ఇప్పుడైనను దొరతనము వారుగాని దేశనాయకులుగాని ధర్మశాస్త్రముల బరికింపక ధర్మరక్షణ తత్పరులగు శిష్టులమాటల సరకుగొనక పంచముల గ్రామ మధ్యముల నివసించజేసి బావులు మొదలగు వానిలోసంబంధముగ త్పించినయెడల నెవరేమి చేయఁగలరు? శ్లో॥ రాజారాష్ట్రీస్యకారణం॥ ధర్మస్య రక్షితా రాజా॥ అనికదా శాస్త్రీముకలదు. అట్లు ధర్మ సంకరముకలుగఁ జేసినందువలన గలిగిడిపోతకమునకు వారుబాధ్యులై యుండఁగలరు. ఒకవేళజనులు గత్యంతరములేక యట్టిచండాల సంస్కరమున కొడి గట్టికొన్నను వదిల్రమ్ము కానేరదు. దానివలన దోషముఘటించక మానదు. ధర్మశాస్త్ర గ్రాహ్యములుకావు. కానమహమ్మదీయుల దృష్టాంతముచేఁ జండాల సంస్కరము కూడునని చెప్పట యెంత మాత్రము సరియైనదికాదు. ఒకదోషమును దృష్టాంతముగా నిచ్చినంతమాత్రమున మఱియొక్కటి దోషముకాకపోవునా. ఇదిగాక సగరచక్రవర్తి గర్భమున నుండఁగా నతనితండ్రిని హైహయకాలకేళురాజులు సంహరించి నట్లును వాసంగతిని యుక్తవస్సు వచ్చినయనంతరమునసగరుఁడు గ్రహించి పితృపూతకులగు హైహయకాలకేయుల నిర్మూలముచేసెదనని ప్రతిజ్ఞ బూనియనేకుల సహరింపఁగా వాతేశ్వలూతని గురుగగువృషభాక్షి వద్ద శ్రీకాంతమున వచ్చి యాయన నిరపరాధులగు మమ్ములఁ జంపుచున్నవాఁడు మాకభయ మీయుఁడని ప్రార్థింపగా నాయన సగరచక్రవర్తి ప్రతిజ్ఞను మానఁడు మీకుఁబ్రాణములందే తీపికలదని కులభ్రష్టులై దేశాంతరగతులు కంఠదనిబోధించెను.

అంతటకారలు శిశీముండవములఁ జేసికొని యశ్శోపనీతములఁ బెంచుకొని గడ్డములఁ బెంచుకొని నానావిధవికృతవేషములతోఁ గులభ్రష్టులై దేశాంతరగతులై నట్లు విష్ణు పురాణమందొక కథగాన్వించుచున్నది. ఇందువలన దేశాంతరమునుండి వచ్చిన శిఖరహితులును లంబకూర్పులునునగు మహమ్మదీయులు శార్వభౌర్యుని గుణములు గలవారలగుటచే తుత్రబంధువులై యుండనోపుదురు. అట్టివారిసంస్కరమిప్పటి పంచమ

సంసర్గముల పాపహేతువు కాకపోవచ్చును. ఆసంఘమునకు యవనులనియు, దురుష్కులనియు మొదటినుండియు నామములుగలవు. మహమ్మదనెడి మతాచార్యుని యనంతరము మహమ్మదీయులని వాడబడుచువచ్చిరి. ఎట్లులైనను నామమహమ్మదీయులుగాని పంచములుగాని దేశక్షేత్రమునకై సోదరభావముచేఁ బాటుపడుటకును దమలోఁదమరు వైరములుమాని పరలోక సాధనములగు తమ మతధర్మములను మత గ్రంథములును మతాచార్యులును జెప్పినట్లువర్తింపజేయుటకుఁగాని గాంధీమహాత్ముఁడు చెప్పిన ఘోషభ్యంతరమును లేకు. శిశంకరాచార్యులు కాశీక్షేత్రమున సంచరించు నపుడొక చండాలుఁడు కనుపించఁగా నాతని దూరముగాఁ బొమ్మని యానబిచ్చును. అప్పుడాతఁడు తనయొక్క బ్రహ్మజ్ఞానసంపదను గొంతకనఁబఱుపఁగా నిట్టిజ్ఞానియే కులపువారడైనను నాకు గురువుతో సమానుఁడని వాడుకొన్ని స్తోత్రములఁజెప్పిరి. ఇటు నేరామానుజాచార్యులును బ్రపన్నులగు కొందఱు జాత్యంతరస్థుల నాశ్వాసులని గౌరవించినట్లు కూడఁగనట్టును. ఈకథలసాధారముగాఁ జేసికొని మతాచార్యులును జండాలసంసర్గము నంగీకరించిరిని కొందఱు నడివెదరు. అది యవిచారితరమతీయము చండాల సంసర్గము నిషిద్ధమేకానియెడల మొదట ఈగుఱేల్లనిపేధించిరి. జ్ఞానియగు వానికి జాతివోపములు లెక్కింపఁబడవనియు వాఁడు గౌరవాన్వితనియునే వారి తాత్పర్యము గాని వాని ముట్టుకొనవలెననికాని వాని యన్నము భుజింపవచ్చునని కాని కాదు. అటులే యెవయెడలఁ బ్రపంచమున నెల్లెడలను జండాల స్పర్శనిషేధమే నేటివఱకును లేక పోవును. ధర్మయూర్తులును జగద్వ్యవస్థాపకులును నగు శంకర రామానుజుది మతాచార్యులు వెనుకఁజూపఁబడిన శ్రుతిస్మృతులకు విరుద్ధములగు చండాల సంసర్గాదులంగీకరించి యుండలేదు.

ఒకవేళ దేశనాయకులకుఁ గోపమువచ్చునని వారికారణ్యమును బడయఁగోరిన శ్రీధ్వారకా పీఠాధిపతులును గరవీరపీఠాధిపతులును స్వర్ణదోషములేదని నుడివిన నావాక్యమును బాటింపఁదగదు. పీఠాధిపతులకుఁగూడ నియామకములగు శ్రుతి స్మృతులు స్వర్ణదోషము నిరోధించుచుండ వాని యాజ్ఞానుమాతీ యెవ్వరుచెప్పినను నా వచనముబహిష్కరింపఁదగినది. కనుకనే, శ్లో॥ శ్రుతింశక్తింతిమునయ స్మరంతిచక్షణా స్ఫుటిం, తస్మాత్ప్రమాణముభయం ప్రమాణైః ప్రమితంభువి, యోవనుశ్యేతతేతూభే హేతుకాస్త్రాక్షయాన్నరః, ససాధభిర్బహిష్కార్యో నాస్తికోపేదసిందక॥ అనిసర్వ జ్ఞాఁడగుమనువునుడివెను. ఓహహోజనులారా! భరతఖండాభిమాని దేవతయని చెప్పఁద

గిన శ్రీ గాంధీ మహాత్ముడు చెప్పినట్లే విదేశవ్యాపారముల నణగఁద్రొక్క వస్త్రములు పెంచుటకువానిఁ దమంతటఁదామే నిర్బంధించి పరాశేతులేక మితవ్యములై వర్తింపుడు. దేశవిపత్తుసంభవించినప్పుడు స్వగృహములనురక్షణకై ముప్పదియొక్క కోట్ల భారతీయులు నొక్కదేహముకైవశిఁ బాటుపడుదు. ఇదియే గాంధీ మహాత్ముని యుపదేశముయొక్క సారము. అనవసరములగు పంచమస్పర్శముల జాతిభర్తృములలోఁ బ్రవేశింపకుట వారితాత్పర్యమే యుండదు అందువలనఁ బ్రయోజనములేదు. పరలోకనష్టముగలదు. మనభారతీయులలోని పరలోకప్రధానములగు ధర్మసేతువులు తెంపివేసి యితరదేశస్థులవలె మనమును మనుష్యమాత్రులమై యుంటిమేని బ్రతికియుండినను జచ్చినవారిమే. స్వరాజ్యముకావలెనను మాటకుస్వవర్ణాశ్రమ ధర్మముకావలెననియే యర్థము. మానుషజన్మమునకుఁగూడు గుడ్డలు సంపాదించుకొనుటయే ప్రయోజనము కాదు. పారలౌకిక ధర్మముసంపాదించుకొనుట పరమప్రయోజనము. అట్టిసదుపాయములు పరరాజుల పరిపాలనమువలన వనరుఁలగ్గినవి. స్వరాజ్యమువలన నిట్టి లాభములు వేలకొలఁది మనకుఁజేకూరును. కనుక నిట్టిస్వరాజ్యప్రాప్తికై యెన్నియిడుముల సహించినను సహించవచ్చును. ఎంతద్రవ్యమునునకైవ నోద్యమచ్చును గాన నీమహాత్ముఁ డుపదేశించినసహాయ నిరాకరణము మొనరిగు శాంతి పూర్వకములగు మపాయములు దేశోద్ధరణ సేతువులనియే మాంభిప్రాయము.

పరలోక సాధనములకు వర్ణాశ్రమధర్మముల నశింపఁజేసి వర్ణసంకరమును గలుగఁ జేయఁదలంచునెడల నట్టివారియుపదేశము శిష్టుల కగ్రాహ్యమగును. అట్టి స్వరాజ్యము భారతవర్షోన్మూల నహేతువగును. కనుక ధర్మమార్గి యనఁదగిన మహాత్ముఁగారిరు పరస్పరవైమత్యములఁజెందక యుండఱును నొక్కచుట్టి దేశేత్యే మమునకై పాటుపడుఁడని చెప్పినవాక్యము మనమవశ్యమంగీకరించవలెను. పరలోకప్రధానమగుధర్మము కాస్త్రాసుసారము నడచుకొనవలెను. ఇట్టి గాంధీగారియుపదేశము నైకకంఠ్యముచేమహాజనులారించెదరుగాత. ఇట్టిద్వైత సంకల్పమునుమనహృదయము లలోనిశీర్ష్యండు నెలకొల్పిస్వరాజ్యము నొసంగుఁగాక. ఇట్లు శ్రీయోభిలాషి

1-4-21

మల్లాది రామకృష్ణకాస్త్రి సోమయాజి

—• స్వ రా జ్య స మ స్య •—

ఇదియుఁ బ్రకృతము భారతీయులచే గోరఁబడియెడి స్వరాజ్యమును గూర్చి వ్రాయఁబడినదియే కాని వైన వ్రాయఁబడినదంతయు వచనరూపముననుండ నిది పద్యరూపమున నుండుటయే కాక మనరాజ్య మీస్తిండియా కంపెనీవారి వశమైనది మొదలుకొని నేటివఱకును జరిగిన ముఖ్యాంశముల నన్నిటిని దెలుపఁగలదియై యున్నది. ఏతద్బంధకర్త సత్యహరిశ్చంద్రయ సాత్రాజతీయాది నాటకకర్తయై యాంధ్రదేశమునఁ బాలవన్నె గాంచియున్న బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతకవి. ఈయనకవిత్యము రుచియాడని రసికలోకమే యుండనపుడు నేను విశేషించి వ్రాయుట పిష్టమైనదని విడిచెద.

చోర పంచాశిక

కం॥ చోరులవిధ మే నేబది యాఁగుపద్దముల నేర్పినంతను జెప్పుదీ

వారసి చెవిలోమాత్రము జేసుచుమిక దయ యెటున్న సీతారామా ॥

కం॥ కొందఱుపందలుభువిలో బందులువలె మ్రింగుచుండ్రు పరులది రుచిగా

ముంపర జనుచే గాసిం జెందెదగుని తెలియలేరు సీతారామా॥

కం॥ రోయక యిది మిక్కిలియ న్యాయమటంచాదిలోన ననడయగుచు నీ

హేయపుంబనులనొనచికాని నీయనరేబుధులువాని సీతారామా॥

కం॥ గట్టిగగట్టినమాటల నెట్టోవిడదీసి దొంగిలించినమాత్రం

దిట్టత చూచినమీఁదటం జెట్టచెడంగయనుచువాని సీతారామా॥

కం॥ పరువుఁ బ్రతిష్ఠయొ మదిఁ గనికరముం బోద్రోచి పెద్దకఱవేరానీ

సరసులు ముడివిత్తుర యచ్చెరువుఁజెకు నమలుదక్క సీతారామా॥

కం॥ కనఁడు మహాత్ములటంచున, గనఁ డాత్మీయులునటంచుఁ గనఁడుపరులటం

గుఱుఁ నూటికిముడి కేసినస్కిండి ముండికట్టె సీతారామా॥

కం॥ కూటికిరమ్మనిరున్నయొ మాటలునునొనఁ జెప్పినంతకరియగుచున

మాటలువారింపుచెనటికిఁ జేటులురాకున్నెముందు సీతారామా॥

కం॥ ఈకాయముసతమనుకొని యేకాలము నదరుబెదరునెఱు గకకట! యే

వో కూడులు దినుచుందు రిసీకాల్పనె వారిబ్రతుకు సీతారామా॥

కం॥ మాయారెయెంతటికైనను, రోయఁడుదుజఁ నుండులోన రోపెఁదివలెజ్ఞా.

మానులుపఁపరించును జీచీయనినను సిగ్గువడఁడు సీతారామా॥

కం॥ హెచ్చగువారిద్రవంబున బచ్చెపుదొంగగుచు భువినిబ్రతుకుటకన్నకా

మెచ్చగఁబెద్దలువాఁడికఁ జిచ్చనఁబడి చానమేలు సీతారామా॥

కం॥ సతులకు నుతులకు నైధన మతి [శతముగ గడనఁజేతు రా] యాసతులుకా

నుతులనన్నత్తురతఁతోఁ జిలిఁబేచెడికాలచుందు సీతారామా॥

కం॥ మంచిగఁఘాటలఁ జెప్పుచు మంచిగఁదనునమ్మి నట్టిమాన్యులనూటల్.

గొంచెఱుఁ గనియట్లుంటన శించెడి కాలమునఁగాదె సీతారామా॥

కం॥ చుట్టలమురమ్మని వార్గట్టినముడివిప్పి సామ్యుగై కొనఁజేతుల్

కట్ట! యెట్టాడునొక చిట్టపురాయో మనస్సు సీతారామా॥

కం॥ బ్రతికినరోజులు మంచిగ, బ్రతుకవలెకలెక నూతఁబడవలె తాతిక

గుతికఁగట్టుక యింతకు ఓతివేర్గతిలేదులేదు సీతారామా॥

కం॥ చేయుటా పెద్దల పూజలు చేయుటా నానావ్రీ తములుచేయుటా క్రతువుల్
చేయుటా దానంబు లయో! చేయుట యాదొంగతనము సీతారామా॥

కం॥ ఎగ్గనితలఁపక మదిలో బ్రెగ్గడలదె మాట దడవి పెంబోతుపలక
బ్రెగ్గలిక ముడిగి తిరిగెడు సిగ్గట్టులలేదో తనకు సీతారామా॥

కం॥ గడనకుఁ బెద్దలమాటలు దడవుటయేతాక మంచిదాదులేజే
నడసీనుఁగనుచుఁ దిట్టరె చెడమడనకుఁ డిట్లుమెలఁగ సీతారామా॥

కం॥ కొందఱు కన్న పుదొంగలుఁ గొందఱునగకత్తిరించుకొనువా ర్పగలే
యిందఱిలోబలువానిం జెందెనుముడివిప్పుదొంగ సీతారామా॥

కం॥ ఏజాతిపురుషుఁడైనను నీజాలినవాడేమేటి యితరులసామ్యుల్
గాఁజేయువాడే యధముఁడు సీ జాతులతోఁ బనేమి సీతారామా!

కం॥ మంచికొలఁబునఁబుట్టిన మంచిగఁబెట్టినను ద్రవ్యమంటుండైనక
సంచితకర్మం బునను నశించెడిగుణ మబ్బునుగద సీతారామా॥

కం॥ సచ్చరితుల విత్తంబులు విచ్చలవిడిఁ దినుటకన్న వేగ్గతిలేదే
విచ్చుంబెత్తఁగరాదే చెచ్చెరఁ జారాదే శేక సీతారామా! ॥ ౧ ॥
అల్లుఁ దనుఁ జచ్చియను పల్లదముజేసి యాడి ప్రల్లదము లయో!
అల్లునె నేర్పున నమ్మకఁచెల్లమఁజేమెలుఁగననిన సీతారామా!

కం॥ కనుమాసి పాలుద్రోవుచుఁ దను నెలుఁగరటంచుఁ బిల్లి తలఁచినమాడ్కికొ
గనుగప్పి దొంగపని నేసినఁ గనరం చెంచు జడుఁడు సీతారామా॥

కం॥ ధనమునుజూచిన నెంతటి ఘనులకు విపరీతబుద్ధి కలుగు నిజముగా
మనుజాధములగు నెక్కటిచెనటులకుం బుట్టుపెంత సీతారామా॥

కం॥ అయ్యగారికిఁ దిరుశామయ్యఁ బుయిలోడకపెట్టు నాతినుచ్చులకునువి
స్మయమేలా పరులయెడక జేయరాదే దొంగపనికి సీతారామా॥

కం॥ పుట్టకయే నేచెడదలో పుట్టియే నేచెడదొ యీనిపుణతను ముడులకొ
గుట్టుగవిప్పుట యందునఁకెట్టలకుఁ బ్రతివ్రలేల సీతారామా॥

కం॥ ఏవాసివన్నె నెలుఁగని దేవన్నకు పట్టి పరమదేవకు నీకుల్
నేవేలుసెప్ప నబ్బునె చేవాటుతనంబుగాక సీతారామా॥

కం॥ లొగ్గిడితిండులు దినుచున్నె గ్గింతయులేక తిరుగు హీనుల గనఁగా
సిగ్గుచున్నది వారికి సిగ్గేలాలేదో లోనసీతారామా॥

కం॥ ఎనయా నన్నిట దొంగయుఁ గనమానినంటివాడె కానీ నిలువె
ల్లనుజక్కగఁ బరిశీలించిన వేటొక నేల చూపు సీతారామా॥

కం॥ చేతురు దొంగతనాలను నేతురుకొంటలను గూల్చి నీకహామనా
బూతులు దిట్టెద రహ! యీ సేతల కేమనగఁవచ్చు సీతారామా॥

కం॥ ముచ్చుతనంబున నెంచుట హెచ్చుగ ద్రవ్యంబుగూర్చ నిదిపొసఁగదుకా
ల్యుచ్చెలగొట్టెద రడిగినఁ జెచ్చెర నేమెఱుంగననిన సీతారామా॥

కం॥ బొక్కలద్రవ్య గణించుట కక్కురితియ కాని తీయఁ గలకాలంబుకొ
జిక్కనె రొక్కము చూచిఁ జిక్కలఁబడనానుగాని సీతారామా॥

కం॥ పన్నుగ ముడివిప్పటలకుఁ బన్నుగడ ల్పన్నవచ్చుఁ బ్రక్కలువిఱుగకొ
దన్నెద రెన్నటికైనను జిన్నతనమువచ్చుగాదె సీతారామా॥

కం॥ ఇక్కడి వారినికన్నులు మొక్కలముగఁ గప్పినను జనుని నడునంబుల్
సెక్కమెకప్పుఁగ నాతఁడు చెక్కలుగాఁ గోయుఁగాదె సీతారామా॥

అగురిల్లఁ దలయెత్తుట కలదే యీజన్మమునకుఁ గలబందుగుల్లో
జేతలమెత్తురె మెలంగనిట్లు సీతారామా॥

కం॥ ఎన్నడు నమ్మరు నవలా మిన్నలపొందులనుగోరి మెలంగడి చెడు దం
దన్నను గడు ముడిపిడుపుంజెన్నెలుకలవాని నెనరు సీతారామా॥

కం॥ ఏవారలు నిరసింతురు చీవాటులుగల్గిన వచ్చుఁ జిన్నతనంబుకొ
పానాలదెబ్బలాదవును చేవాడితనంబు గలుగ సీతారామా॥

కం॥ ఆరిక నన్ను తెట్టుట చాలగ భరమయ్యెనేని చొర్యముకన్నకొ
గూలికిఁజోరాదే యది శిలమునకుఁ దక్కువగునె సీతారామా॥

కం॥ ఇలదిన మెరుకులుకలవై మలమలమాడినను జాలమాడెద రిటు పె
ద్దవిత్తము దొంగిలి గానిలజేతురె మానఘముల సీతారామా॥

కం॥ పలువిధముల నాజ్ఞనమును సలఁపుదురు నిజంబు దెలియఁజాలకయ నరుల్
కలకాల ముండు నేసిరి శిలలే చావండుటకును సీతారామా॥

కం॥ ఎప్పుడో యేరోజుననో దప్పదుచా పెంతటి సరదారులకైనకొ
దప్పక యిదెవచ్చెదనని చెప్పరుకదమిత్తి యెప్పుడు సీతారామా॥

కం॥ ఇంతటిభాగ్యంబునకే యెంతటిద్రోహములనైన హీనులు చేతుర్
చెంతనె మృత్యువు కలదని చింతిల రదియేమొకాని సీతారామా॥

కం॥ చెంపలుగొట్టిన నోటక బెంపలు గాండ్రించి యుమ్మివేసిఁగానీ
తెంపునఁ దలగొఱిగిన లజ్జింపఁ డిఁకేమనిన ఖలుఁడు సీతారామా !॥

కం॥ మాటలు గాలికఁబోవును మాటలదొంగిలిన బెండ్లమును బిల్లలుఁ దా
బూటలుతని తినవచ్చును జేటున కేనును ఖలుఁడు సీతారామా !॥

కం॥ మీకి బల్ మ్రొటపు వికారపుజేష్టులును జాలఁ గండ్లకుఁ బొరలుకొ
గూరపుజేష్టులు కాలము చేరువయగునపుడ పుట్టు సీతారామా !॥

కం॥ తీలుదు ఋణము దరిద్రతదీటు దితరధనమునెంత దిఁమింగిన హా
తీరు ఋణము చుట్టలకుఁ జేరి ప్రభువు లింతవినిన సీతారామా !॥

కం॥ ఎర రెన్నినుడులునెప్పిన సవరణగావెప్పు దుష్టజనుల గుణంబు !॥
సవరించికట్టనానె ససివెదుళ్లను గుక్కతోఁక సీతారామా !

కం॥ చేదును మనుజుఁడు దిన నాచేదాతనిజంపుఁ బుణ్యము జేజెలధనమకొ
చేదూరకపోనేరదు చేదందటి ప్రాణములను సీతారామా !

కం॥ పాణునిద్రవ్యము బ్రణయంబొరగఁదిన వశమునకు హానికదా యా
పారు దగాఁజేసి [ధనముల్] జేరుచుకొన నేమియుగునొగ్గినా

కం॥ ముండుఁఖండి యినన్నియు గుండెల కెఁగఁడట్టి కఘను గుటగుటయునునాఁ
డొండెను దెలిసికొనుం దనుజెండెడు నాఁడొండె యముఁడు సీతారామా !

కం॥ ఎన్నినుడు ల్వాఁగిన నవియున్నియు నొకయుప్పగల్లుకైన న్రావం
చెన్నుచు దుష్టుఁడు దనపనిఁజెన్నుగఁ జేయుచు నెయుండు సీతారామా !

కం॥ ఎప్పుడుఁ దుచ్చుపుఁబనులే తప్పుకనేయుచును బుధులు తగదన నెవియో
యొప్పుగ సిరంగనీతులఁ జెప్ప నిరుదబలఁఖండి సీతారామా !॥

కం॥ తొగ్గిడిపనులం జేయుచు డగ్గటి యదితగునెయన లడాయికిలోనై
బగ్గనమందును నించుక సిగ్గెగ్గ నెఱుంగలేడు సీతారామా !॥

కం॥ కత్తురికి లోనగుచుకొ గక్కినమాడులనుమెక్కి కార్లఱచెడియొ
తుక్కల కెకఁ ధర్పొప్పలు చిక్కునె తస్కరతతప్ప సీతారామా !

కం॥ మునిముచ్చు తనముచేతను ధనమునుగడియించు కంటెడగురీతిని
యనదలుగడింతు గే చచ్చిన నేమేమైనగాని సీతారామా !॥

కం॥ తద్దయునే ముడివిప్పల మొద్దులకును బుద్దికలుగ ముఱిఁజేసిన యీ
పద్దెములను నర్పించితి నెద్దను బరికించికనుము సీతారామా !॥

అ॥ శివసమానమైన శ్రేష్ఠమౌదైవంబు గంగననుకరించు ఘనపదియును

దయకుడుల్యమైన ధర్మంబు హింసకుండులిత మైనభావ మిల్లనుగలదె,, ౧౪౮

చ॥ అనినవిని పరలోకభయాయతుండవగు నే నహింసాస్వరూపంబు సకృత్సంబుగఁ దెలిసికొనదలచినవాడనై ౧౪౯

క॥ “అనఘా ! పెద్దలవలనను వినియండినవాడ నొక్కవిషయము మును నే,

జనపాలురు వనమున మృగహంసముగావించి హిందరటకద యఘముకా, ౧౫౦

క॥ మాంసము చిరజీవితమును మాంసలతయు నొసఁగుననుచు మఱిమఱిదానికా,

శంసయెనర్తురు వైద్యులు, హింసాకర్మంబులేక యెట్లదిపొండుగుకా, ౧౫౧

క॥ కావున నీవిషయంబున నీవ వచింపంగవలయు నిశ్చయపమై

తాజ్ఞాయునట్టిపద్ధతి, యావిధముననడతునే నిరాటంకముగకా” ౧౫౨

క॥ అనుటయు నవ్రాహ్మణుఁ డిట్లును “నెట్లనఁబోవుమయ్య, యయ్యది మాంసా

శనులగు నసాధువులమత, మెనయుం బాపంబు వారి నిష్పనివలనకా, ౧౫౩

క॥ అక్కట! క్రూరాత్మకులయి యక్కట్టికములేక మాంస మనవరతంబుకా

మేలకా మూఁగుదొడ్డితి మిక్కిలి శోచ్యతమగుదను నెవనినొనకా, ౧౫౪

క॥ కా దెలిచి యాయురారోగ్యాదులకుంగారణంబు జ్యౌమరవర! దు

ర్వాదమిది, విను వచించెద నీదానికిఁ దగిన మంచిదృష్టాంతంబుకా, ౧౫౫

క॥ పాలనుండిండులలోనను గలరల్పాయుష్కు లవని, గలరు సరోగుల్,

గల రొక్కించుకయైనను బల మంగములందులేక పనవెడివారల్, ౧౫౬

చ॥ పాలదినకుండనుండు నరపుంగవులందును నెందఱో భువికా

గలరు చిరాయువుల్, సుదృఢకాయులునుం గలరామయాప్తిలే

కలరెడివారగుడఁ గలరందున దానికి దూరమంద వ

ర్తిలకలె నెల్లవారు మహిదేవకరేణ్య! కృపావిజ్ఞులై,

అ॥ ఎవఁడు బ్రదుకఁదలచి యిలనుండుజంతుల యిరువులను మెనవు నెసకమనఁగ ౧౫౭

వాఁడు భూరసరకవాసియై యాజంతుపటలిచేత నమలఁబడుచునుండు,

క॥ ఒడవదు నంజుడు తృణమున, నొడవదు కాష్ఠమున, మఱియు నొడవదు కిలలో, ౧౫౮

నెదోయొకజంతువు హతమగుపిదపన యదియొదవుఁగాన విడఁదగు దానికా ౧౫౯

ఉ॥ కాలికిముల్లు గ్రుచ్చుకొనఁ గట్టమగుకా మన, కట్టిపాధ భూ

తాళికి నుండు శస్త్రములఁ బట్టి భువింబడఁదోసి శోయకా,

శేలబహుత్వలింక, నిదియేకద మాంసము వర్జనీయమ౯
గోలకునా నిదర్శనము కంఠినిర్జర! యట్లుగావునక౯ ౧౬౦

క॥ తమతోడబోయిపోని యాక్రమమున భూతములనెల్ల గనుగొనవలయుక౯,
దమకక్తికొలది వానిని శ్రీమపెట్టక ప్రోవవలయు సజ్జనతలిక౯, ౧౬౧

సీ॥ అఱవఁ గుత్తుకఁగోయనటువంటివాఁడును నదైన కనుకూలుఁడైనవాఁడు
ఖండఖండంబులు గావించువాఁడును నంగడిం గూర్చుండి యమ్మువాఁడుఁ
గ్రయిభవంబునొసంగి కై కొనువాడును వలయువిధంబుగా వండువాఁడు
వలసినవారికి వడ్డించువాఁడును దినిలెస్సఁ “దృప్తిస్థి” యనెడువాఁడుఁ
దలంప నెనమండుగూడఁ ఘాతముల, మఱియు నర్థమునొసంగి భక్షించి హత మొనర్చి
కృతక ఖాదక ఘాతక త్రయమొనర్చురథము లీవిధంబయై యన్యవిధముఁదనరు,
అ॥ గర్భమునను మదిని గాయంబుచేతను నెవఁడు హింససేయఁడించుకేని

వాఁడు మృతిజరావివర్జితంబైన యత్కున్నతంపుఁబడము నొందఁగలఁడు, ౧౬౩
తే॥ కాకమూలఫలాన్వృతి జరుపుకొనుచు బ్రహ్మచర్యవ్రతస్థుఁడై పరఁగుచును,

యట్టివాఁడు నహింసకుండండుఫలము నంద నేరడు సర్వంసహామరేంద్ర! ౧౬౪
క॥ ఒక్కఁడు వర్ణకేతంబులు మిక్కిలి తపమాచరించు మేదినిలో, నిం

కొక్కఁడహింసకుడయ్యెడు, నెక్కుడు వీరువురం దహింసకుఁడే యా, ౧౬౫
కం॥ ఎడఁద దయామయనుగునెడఁ బడయంగారానియట్టి బలకొరికముక౯

బడయంగఁగలఁడు మానవుఁ, డడుగం బనిలేద యేతదర్థము నింకక౯, ౧౬౬
చం॥ తలఁచినచోటికెల్లఁజను దండివిమానమునెక్కి దేవతా

లలనఱగొల్ప నూర్పురు విలాసముతోడ విశంబునందుఁదా
మొలఁగుచునుండు భూతదయమిక్కిలిగల్గిచెలంగునట్టి యా

యలఘుడు భూమిదైవతకలగాగ్రిణి! నేలువువోలఁ బ్రితిమై” ౧౬౭

వ॥ అనిపలికి యన్యహాత్ముండు నేనువిలోకించుచుండ విమానశ్రేష్ఠం బధిస్థించి
గంధర్వులచే గీయమానుండును గిన్నరులచే న్నూయమానుండును నగుచు వడతీరనుంఁత
మాహాత్మ్యంబునందేసి త్రిదశాలయంబునకుఁజనియె, ■ ట్టరండుచనుటయొక బూర్వహ
తంబులగు సర్పంబులఁ దలంచుకొని యొడలు విఱిగినట్లుకాఁ జేసినపాపంబునకుఁ జింతి
అను నదియ మహావనంబునందే3 “కట్టా! మృత్యుండనగునాచే నెన్నిప్రాణులు సమ

యింపఁజేయె, మిత్రిగొంగంగూడ మిక్కిలి దూషించితి, గావున వరకమాకుంబునం
 గూలవలసినవాడనైతి, నిక నేను హంసం బరిత్యజించి యిద్ధతపం బొనరించెద, శివదీ
 తుంగైగాని సిద్ధేశ్వరం బూజించెదఁ, ద్విలోకంబుల జనులు జేసినను దవఱుచే సా
 ధింతుడగావున నయ్యడియ యాచరింపనగు, నొక్కండన యొక్కొక్కదినం బొక్కొ
 క్కవనస్పతికడ విరింపబెత్తుచు మానవ్రతంబుఁబూని మునినై యమ్మునిపల్లెల్లెల్లం జరి
 యించును, నిష్టానిష్టంబుల నన్నింటిని వదలియొవ్వరును లేకుంకిన యిటనో యేదని
 యొకచెట్టు మొదటనో ధూళిధూసరితాంగుండనగుచుఁ బ్రవలికంచుడు" నని యిట్లనేక
 ప్రకారంబుల విలపించి భక్తియుక్తుండనై శివవీక్షావ్రతంబును స్వీకరించి సిద్ధేశ్వరుని
 సమాపంబున నిత్యంబును ద్రిసంధ్యలఁ బదివేలపడతూరమంత్రంబు జపియించుచుండు
 టయుఁ దద్రస్థిభావంబున శాశియావనంబు గుప్థిరంబైరిచి, నట్లు లోకాంతరజ్ఞానంబును
 భేదరత్నంబును బడయఁగలిగితి, ద్వాపరాంతంబున సిద్ధేశ్వరునిలో నైకత్వంబు నొండెద,
 నిదినిక్కువంబు, సర్వప్రాపనినాశకంబు, మోక్షదంబు,

౧౬౮

కం॥ ఎనఁడిది ప్రతిదినమందును శ్రవణంబొనరించుచుండు శ్రద్ధాన్వితుండై

"నమోగణానుగుణః కనిశేకత నానోనరః సమయలు తోలఁగుతా" ౧౬౯

మోక్షానుభవం, సమయలయ్యి సమస్తమునాక్రమించె, నీ

"కేమనిలేల్పవారమవి యిష్టానించెడిగుప్తకృత్యమునో"

౧౭౦

వ॥ అనియిట్లు మొఱచెట్టుకొనుటయు నాప్రబావలి శేషుండుతోనుగాఁగల
 నవనాయకులంబిలువంబంది "జనగుంతుయవక మేక మీ సంతతికి బుద్ధిజెప్పకొనుం"డని
 యాజ్ఞాపించిన వారును "వల్లె"యని వీక్షినిది, యెనను నాశివంబులసంఖ్య యత్య
 భికంబగుకతంబున నప్పని యథాభూర్వంబుగన యాచరింపబడుచుండె, మందలింపఁ
 బడియుఁ బంచజనులఁ బంచత్వయు నొందించుటను బహుకృత్యావిష్టంజై దేవతామధ్య
 స్థితుండగు నాచతుర్మఖుండు సర్వకులాధిపతులఁ గనుంగొని యిట్లనియె,

౧౭౧

ఉ॥ "తప్పొకయంతలేకమను ధాత్రిజనంబులబట్టి చెడజే

సప్పములన్నియుం గఱచించువుచున్నవి, మున్నెమిఱ నే

జెప్పిననాడఁ; జెప్పిన నీ నీ యవి లక్ష్మ్యమునేయకున్న, విం

కెప్పటికిట్లుచేయనటు లేనిక నిగ్రహముం బొనర్చెదతా"

౧౭౨

కం॥ జనమేబయుండు నా నొకజనపాలఁడు బయలుపెడలుత్కృష్టలిలోఁ, శే

యును బన్నుఁజేసి, యదయ్యడ ననలుఁగుభియును శేతదసీమలమెల్లతా"

౧౭౩

చ॥ జననియుఁగూడనిచ్చెమును కాపమువీరికె, నస్మదుక్తి చా
నిన నుద్వేగముచేసెడిది, నిశ్చయమిచ్చుది, మంత్రరాజుచే
తనయని యీడ్వఁగాఁబడుచు దప్పకమందెడి యగ్నిలోఁ దను
తనయరుదెంచికూలు స్వకృతంబగుపాపము పండువందఁగజ్జ " ౧౯౩

చ॥ అనినవిని ఫణిపతులు తోమ్మండ్రును గడగడవడంబుచుఁ జైవోయిమోడ్చి
కమలాసనునకిట్లనరి. ౧౯౪

౮॥ "వినుమునుండు పెట్టి వెన్న మమ్మందఱఁబుట్టఁజేసితివ పూర్వమందు,
జాతి కుచితమైనసరణిగర్తించు మమ్మెల్లకోపగించె దిట్టులార్య!" ౧౯౫
చ॥ అనినవిని హింజ్యగర్భుండిట్లనియె, ౧౯౬

౯॥ "పెట్టివినుంబునుగోరలఁ బుట్టించినమాటనిజము పూర్వము మిమునే,
పెట్టియపరాధమెఱుంగనియట్టిప్రజం గఱచిచంపు టర్హంబగునే" ౧౯౭

౧౦॥ అనవినివిషధరపతు లిట్లని, "రేమిటికాగ్నిహంబునందెడుమానై,
జనులకుమాటను నెదోయొక ఘనమగుమర్యాదఁజేయఁగాదగునికజ్జ, ౧౯౮

౧౧॥ అటులఁగాకయున్న నకున్న మింకెట్లకేని జనవిహీనమైన స్థలమునకును,
సర్పకులము మనుపు జనమేజయశ్రీతీర్థాఖ్యతాగ్నిలోన మృగ్గతుండ, ౧౯౯

౧౨॥ త్వదభీష్టమైనమార్గం బెదివెడకెదోవెడకిమదిని నీఫణికులముజ్జ
తుదముట్టకుండఁ జేయంగదవయ్యా బ్రహ్మదేవ! కరుణాపతివై " ౨౦౦

చ॥ అనియిట్లువిన్నవించు నాగులంబొడఁగాంచి తమ్మిచూలియుట్లనియె, "జర
త్కారుండనునొక త్రాళ్ళొంబును బిడ్డలంగననెంచి పెండ్లికై పిల్ల నశ్వేషింపఁగలఁ,
డయ్యెడ మీకొలంబున జరత్కన్యయును నొకకురుదిరాంగి యవివాహితకర్తించు,
నాతని కావరవర్ణినిసొంగి కురిణియంబుగావించిన వారల కుదయించిన విడ్డండు జనమే
జయుసర్పయాగంబున మహీసునోచ్చార్థమాణ మంత్రాకృష్టబులగుచు నగ్ని కుండంబు
నకచ్చివడుచుండ నందరుదెంచి చావఁగామిగిలిన సర్పంబుల సురక్షించెడి నతలవితలా
ద్యభిలోకంబులకేగి మీ రందవనించునది, భుజగానురూపంబులగు భోగంబు లందు
మీకుంగాఁ గల్పించెడఁ, గావున మహాతలంబునుండి జేగంబ కనలిపొందు? పోయి
సురాసురులకును దురాపంబులగు భోగంబులఁ బుత్రప్రాప్తసహితంబుగా భుజియిం
తు"డని వాక్రచ్చుటయు నాగులిట్లనిరి, ౨౦౧

ఉ॥ భోగములన్నియుండినను బోయివనింపఁజాలమయ్య మే
మాగునాలోన, నేటికిటు లాజ్ఞయొసంగెడు, భూమిలోని యే
భాగమునందో యుండెదము, పంచజనంబులతోడమాట నీ
వేగతిఁగట్టుచేయ నటులే చరియించెద మోపితామహా !” ౨౦౨

ప॥ అనియైతిఁగునఁబ్రార్థించుటయు నవ్వాచీరమణుండు వెండియుని

ఉ॥ “శ్రావణకృష్ణపంచమిని శుభములన్నియు ముండవచ్చు ద
ద్వైవలయంబునందునఁ, దదన్యదివంబులయందుమాత్ర ము
చోవనియింపఁగాఁదగమిఁ జొచ్చిరసాతల మందయుండనా,
నావచనం బలంఘ్య మహినాయకులార చనుండుగొరికకా,” ౨౦౪

క॥ తులముఖ్యులైనమీ రయ్యలఘుచమత్కారనగరమందునిసతతం
బెలమినివనింపఁగదగు, నిలఁదగదనా హితులము నిజముగనచటకా ౨౦౫

క॥ తమతెరువు గానిప్రజ న్యముగవధియింపఁదగదు కలవిభణుల్, మం
త్రము ల్లావధు లెఱింగిన బుద్ధిమంతుల కెఱంగి యొండు దెస కరుగఁగనా” ౨౦౬

క॥ అనియొగతివనించుడుఁ జనియెడ, బాకాళమెన్నఁ శుభములంబుల్,
ఘనులగుటలపతులందఱు మనిరా త్రేత్రమునకేగి మహిమాన్వితులై, ౨౦౭

తే॥ అచటశ్రావణపంచమి సహిపతులకుఁ బూజగావింపనివ్వము ల్వాండునరుండు,
వానితులమున జనియించువారి కేని యురగములనుండియేమాత్ర ముండదళుకు, ౨౦౮

క॥ కలుగవుకేద్యంశజులకు బలతెగులులు, మారితెగులు ప్రాప్తింపదటుల్
కలుగదుభూతభయంబును, నిలఁద్రైత్రంబుమహిమ మెంతటిదగునో, ౨౦౯

క॥ తనయనిహీనుండచటికిఁ జని శార్థధంబాచరింప సత్పుత్రులకా
గని పితరుల కన్యణుండగు మునులార! తదీయమహిమమునఁజేసి వెనకా, ౨౧౦

అ॥ గొడ్డురాలుగూడఁ గులదీపకుండగు కొడుకుఁగాంచి కుఖముఁబడయఁగల్గు
నాగపంచమిదినమున నూర్వోదయవేళ నచట స్నానవిధినిసెఱపి, ౨౧౧

అ॥ భృష్టరాజ్యాడగుచు బహులెంచునొడయండు నాగపంచమిదినమున నాగ
తీర్థమందుఁగ్రుంకి యిధి నాగులఁగొల్వ మగుడఁ బ్రాప్తరాజ్యాడగు రయంబ, ౨౧౨

అ॥ శుభదర్శులగుచుసమనినయవ్వార లిచట శార్థధత్వప్తి నెనయుదనుకఁ
జేత్రలై కసింఱు, పెద్దనిదర్శన మింద్రసేనపుత్రుడ యందులకును, ౨౧౩

— ఇంద్రసేనవృత్తాంతము —

ఉ॥ ఉండెడునింద్రసేనుడన నొక్కమహీశుడుతోల్లి, మార్తరణ
జెండెను, నశ్యమేధములజేసెను, నాత డొక్కప్పు సెజ్జవై
బడి మాయండనింట సొకపాడుభుంజంగమమేగుడెంచె "సెం
డియ్యెయ్యెగుడెంచియు లబోయనఁ గోలలనించె" మేయనకొ

౨౧౪

అ॥ దించుతత్త్విణమున మించిదద్విరువహిన్ని యంగకంబులెల్ల వ్యూప్తమగుడు
మెత్తమీందనటులె నత్తమిల్లెను తేండు నిడుర తుదకుఁ బెద్దనిడురగాగ,
న॥ తత్తనూభసుండు తద్దయంజంతిరాచి

౨౧౫

౨౧౬

సీ॥ దహనసంచయనాదివిహితకర్మంబంత సృష్టత్యక్త విధముగాఁజేసి నాడు,
అస్థికల్గైకొని యరిగికాల్పడతొన గంగాజలంబులం గలిపి నాడు,
త్రైపక్షికాదిక లత్తత్సమాఖ్యలశ్రాద్ధమున్విర్యాలు గలిపి నాడు,
అరిగిగయాసర్వ మటఘల్లునినిమున్ది విధితోడఁ బిండంబువేసి నాడు,
అన్నియుందీర్చినాడు తక్షగన్నతంజ్వియందుగల గురుభక్తిమై నతఁడుకాని
ప్రేరథామంబువదల దక్షిణ కంఠమహాకర్మయజ్ఞాదహదారిమపులార!

౨౧౭

కా॥ అంతకొ బాష్పజలప్రపూర్ణనయనుండైవచ్చి స్వప్నంబునకొ
వంతంగుండును బిడ్డకట్టనియె, "నోవత్సా! మదర్థంబు నీ
వెంతో కర్మమొనర్పియుంటి, వది నాకీదాయెనొక్కింతమే
లంతంబొంది భుజంగమూలమునఁ బ్రేతాకారమున్వీడమికొ,

౨౧౮

న॥ కావున వైశంబ చమత్కారపురక్షేత్రంబునఁజని యందలి నాగభిర్థంబున
స్నానంబొనరింపుము, దానంజేసి నేను ప్రేతాకృతింధ్యజించి ప్రీతుండయ్యెద"నని యతం
డదృక్కుండగుటయుఁ దక్కుమారుండు మేల్కొంచి "కేత్రయైవడియుండు పితందలంచు
కొని పిమ్మటంజెంది త్వరితంబ తత్తీర్థంబునకరిగి స్నానంబునల్పి పునోహితుండై భోక్త
గా శ్రీధాసుండుకొని శ్రాద్ధంబు నిర్వర్తించె నంత

౨౧౯

క॥ మరలఁ బిశాచమయగుచును దరిసెనమిడిస్వప్న మందుఁ దనకొమరునక
త్రుతి నిండ్రసేననామకధరణీపాలుండు సేగిఁ దానిట్లనియెకొ,

౨౨౦

కా॥ కాదొక్కింతయులాభకారినుత! నీకాచించుశ్రాద్ధంబునా,
కీదానంగలయట్టికారణమునీ కేఁజెప్పెదకొవిన్కృమ

- ర్యాదల్పిన్నములైతనర్చునిచటం, బ్రత్యేక మత్రత్యహా
భూదేవాలయే శ్రాద్ధకర్మములలోభుక్తింగొనంబాత్రహా, ౨౨౧
- చం॥ మఱియొకచోట నిందులనిమానుకొనందగు వ్యంగకాదులం
దఱు నిటనర్దులయ్యెదరు, దానమఖత్రముఖ్యభూసురో
త్కరకృతయాజకత్వమునఁగాఁదగుకర్మములెల్ల నిష్పరీ
వరముననుండుబ్రాహ్మణుల వాక్యముచేతనె పూర్ణతంగనుకొ, ౨౨౨
- అ॥కర్మలోపముండుఁగాక విశేషంబుత్తీర్ణవాసు లేగుదెంచుటకు
సంతసంబులోడఁసర్వము సంపూర్ణమనివచ్చిపఁ బూర్ణమైచెలంగు, ౨౨౩
- అంతత్వోక్తుమందు దృవ్యమంత్రీకియాదుల కొకింతకొంత కలుగుతుండ
గల్గుఁజ్ఞాత్యాధ్యములును సంపూర్ణత నందలేక వ్యర్థమగుచుదనయి! ౨౨౪
- కం॥కావున నీపురమందలి భూవిబుధులఁ బిలువఁబంచి భోక్తుపదమునం
దావారిని నియమించి యథావిధి శ్రాద్ధంబుజరుపఁదగు నిటువైనకొ,, ౨౨౫
- కం॥అనియబ్బంగిని గలలో జనకుండువచ్చించినయె, తుణదాంతమునం
దున మేలుకాంచి కొనురుఁడు వనటఁ జమత్కారనగరవరమునకరిగెకొ, ౨౨౬
- అ॥అరిగి బ్రాహ్మణార్థ మన్నేమమొనరింప వీధివీధిఁబ్రతినివేశమందు
నందఱును ధనాధ్యులైయున్న కతమున నొకఁడుగూడ దానికొప్పఁడాయె, ౨౨౭
- సీ॥ దారిద్ర్యమునుపేర యేరికిం దెలియదు, కొంచెమే నెఱుంగరు కొందలంబు,
కనఁబడ రొకరు నకర్మిష్టులగువార, లుండఁడుపాపండుఁ డొక్కఁడేని,
మంగళరవమ యేమందిరంబునవిన్న, బ్రతియింట నుత్సవప్రక్రమంబు,
వీధివీధినిగూడ వేదఘోషంబులే, ధర్మచర్చయె ప్రతిస్థలమునందుఁ,
బ్రాజ్ఞులైనట్టి యాజ్ఞికప్రతిచెప్ప యజ్ఞమంత్రంబులే యెటకరిగివిన్న,
నన్నియుపపత్తులంగూడియులచోట శాద్ధపుంగూటికెవ్వండుసమ్యుతించు? ౨౨౮
- సీ॥ నెలయాడువానలు నిలిచివర్షించుచుఁ బర్జనుల డెచ్చోటుఁబాముకుండు
సకలసమ్యములును సంపూర్ణఫలములై కనులపండువు నేయఁగలుగు నెందు
నావులు నజములుం గావలసినయన్ని షీరంబులిచ్చి మేల్నేయునెచట
నఖిలసంపదలకు నావాసమై యేది కఱవునకే సదా కఱవుఁగూర్చుఁ
జొర భయంపడుచుండు నెచ్చోటఁ దెగులు కానఁగాఁబడ దెచట నకాలమరణ
మట్టి సర్వోత్తమంబైనయగ్రహారమున లభించు నె యాచిక్కులును భోక్త,

అ॥ "మొగమువాయలేదు మూర్ఖ! యెవ్వండు నీయాబ్ధికంబులోని యన్నమునకు,
 పండులోన నిద్రి యరయఁ జేరెకాద్ర, మెవడువచ్చుదీని, కేగునుటల, ౨౩౦

తే॥ స్వర్ణహర్షనిశోభంబు సలుపుకొనుచు నేలతిగడ వింటింటి కింకనీవు,
 చను మిటుంగలపాపాపాపంబు ల్బుండకొపు, తెవనికాపాయధంబున కెదుటఁబడక॥

అ॥ అనుచుఁ గట్టఁదీసికొని కొట్టిఁబోయిరి తన్నిమంత్ర్యమాణధరణిగురులు,
 అంత నచటినుండి యత్యంతమగుచింత విన్నఁబోవు చక్కఁడు పెడలిపోయె,

తే॥ "ఏమిచేయుదు, నేనింక నెటుకుఁజనుదు, నేమిగలి నాదుజనకున కింకమిఁద"

కనిలిచారించిచుండుట నందఱిని స్వగృహమునకుఁబంపె చేగఁ దన్నుపనుతుండు.

తే॥ ఇట్లుపంచి యొక్కండ యందుండుచు దేవశర్యయనువాఁడు తద్రాష్ట్రా
 లలోనెల్ల వాఁడెల్లభాజనుండనియు శరణాగతవత్సలుండనియు స్మృతిమార్గానుయో
 యనియు నాపితాగ్నియనియు విని యంత్యజవేషంబుధరించినవాఁడై యతికష్టంబున

నయ్యవనీకురు చులోత్పర్లనిశ్చేతనంబుం బ్రేరేపించి శోధింపంగడంగుటయు పెనుకటి॥
 పూప్రశోభకుండు శేషగనరుడెంచి కోపసంరక్తనయనుండగుచు నిట్లనియె, ౨౩౧

అ॥ "ఎచటనుండివచ్చి చీపు దురాత్మక! యస్మదీయశ్చక్ర కడమగుచు,
 పెడలు మిచటనుండి, పెడలకయన్నచోఁ బనుతునిన్న యనునివారికిపుడు" ౨౩౧

కతి॥ అనియొగతి నడ్డముగంజనుచున్నను సరకుగొనక సంశోధనముకొ
 బాసఁపించె బ్రహ్మంగుదొడ్డిని జననాథుం డట్టు లొక్కపంపత్సరముకొ, ౨౩౨

అ॥ తత్సారాంతభుండు వచ్చి యాపాకివాఁడెరఁగి దేవశర్య కిట్టులనియె,
 "నార్య! యస్మదీయభుగు గుధాశోధన మాచరింఁతె యున్మృతవ్యయజ్ఞాలు? ౨౩౩

అ॥ యస్మదీయశర్యభుగుఁగాని యియ్యది యవ్యజనులొప్పువద్ది కాదు,
 అట్టినిచక్కరిని నవ్యులకేళింపఁజేసి నాఁడ, విద్దిచెల్లునయ్యి?" ౨౩౪

మ॥ అనినదిని దేవశర్యయిట్లనియె,
 అ॥ "తురహస్యకృతికి నెవ్వని నియమించియెఱుంగనేమనీదయిదినిజఁబు,

ఎవ్వటట్టు లీదయోనియొక్కార్థంబు చేసికొమ్ముపొమ్ము కీర్తిమింక" ౨౩౫

చ॥ అనినివాఁడు వాఁడిగల యాయాధమొక్కటి చేతఁబూనియా
 జనవలి నొడ్డినాడు నెడ "జంపెదని" న్నని వట్టి వాగ్యయం

జానరుచుకొంచుఁ బ్రేరేజన నొక్కప్రహరమువైచె ముష్టిచే
 తనయ్యకఁ దుర్త మొగమున దత్త నియండున గ్రుడు పెల్లరాక ౨౩౬

- చం॥ పదపడి నల్లగ్రక్కి భువివ్రాలుచు బ్రాణము విద్యై బాకినాఁ,
డదివినిపుత్రశాత్రును హృదన్యకుడైనడి దేవశర్మ వి
ట్టొడ పెడికినట్ల నయ్యెడకు హుమ్మనుచుంజని దూరగుండయై
పెదపెదమంటిపెల్లలను బృథ్విపువైబడరువ్వ నొవ్వుగాక, ౨౪౨
- అ॥ తాడనంబులకును దాశలేశాతండు కృతీసముచ్చరించి చూప జంబె
మపుడు దేవశర్మయాదిగాఁగలవారలెల్ల విస్మయమున నిట్టులనిరి, ౨౪౩
- కం॥ “కడజాతివానికేనియిం గడుఁగవ్వంబైనయట్టి కర్మమునడపక
గడఁగితి విడియేమిటయా నుడువుచు స్వప్నంబుగాఁగ నోటను క్రుతులక, ౨౪౪
- కం॥ కాపపరిభ్రష్టుడవై యీటగిదిదిరుగు నొకమహీమరుండవుగాఁ
జూపట్టుచుంటి, ననవుడు నాపుణివీపాఱుఁ డిట్టులనె నవ్వచుఁదాక, ౨౪౫
- అ॥ “విష్ణు సేనుడనఁగ వెలసెడియొడయండ, హౌహయాస్వవాయ మస్మదీయః,
మిట్టి నీచకర్మ మేఁదాదినుండియు జరుపుచుంటి నీదుకరణఁగారి” ౨౪౬
- అ॥ అనిన దేవశర్మమనము నీరయిపోవ నండలినీకుటించి యనియొనిట్టు,
“లింఁచుచకర్మ మెందునిమిత్తమై యాచరించుచుంటి నయ్య నీడు, ౨౪౭
- కం॥ చెప్ప మభీష్టంబెయ్యదొ తప్పక సమకారుఁ బడయఁదగనిదియొనక,
గొత్తుడయగుఁగాక దినా తప్పనియొం గాదసాధ్య మిద్ధానజిబాక” ౨౪౮
- న॥ అనినవిని యమ్మహీపాఱుండిట్లనియె, ౨౪౯
- కం॥ నాతండ్రి పాముగఱచుటచేతం బ్రేతత్వమొంది చింతిలుచున్నాఁ,
దేతన్నాగహృదమున నాతనికౌర్ధంబునటప నగు ముక్కుఁడుదాక, ౨౫౦
- తే॥ కానఁ దత్తారజార్థహాకర్మమునకుఁ గడఁగవలెనీవువిప్రేంద్ర! కరుణయించి,
యందుకొఱకయి కాదె నే నిట్టి నీచకృత్యమునుజేయుచుంటి నీగృహమునందు” ౨౫౧
- చం॥ అనవిని దేవశర్మయొంటనయ్యెడ నేన స్వయంబు బ్రాహ్మణుం
డను, బొనగింపుక్రాధము ఘనంబుగభూవర!” యంచుఁబల్కు నా
తని తనుజాదుటందఱును, భర్మముగాదిదీనీకు క్రాధభో
జనమొనరించు, టప్పగిదిగల్గిన నిన్నుఁ ద్యజియింతు రెల్లరుక” ౨౫౨
- కం॥ అనటయఁ నాథూచేవుఁడు, తనజాతు! లవశ్యమగు ద్యజియించుడువి,
న్ననిననుడితప్ప నేనిక” ననియాతనిఁగూడి తొంటిసూదమునకరిగెక, ౨౫౩

అ॥ అరిగి శ్యాద్ధకర్మ ముతనిచేడేయించి తాభుజించుటయును దత్త బంబ
యంబరంబునుండి యశరీరవాణియెం డాలకింపబడియె ననఘులార!

౨౫౪

శా॥ “ప్రేతత్వంబునుపాసిపాడఁ దనయా! పేర్కిం ద్వదారబ్ధమా
సేతచ్ఛ్యాద్ధముసేయా, స్వర్గమున కిష్టే యేగుచున్నాడ, నాఁ
గాతక్ డేనుమునీ”కటన్నునుడి యాకర్ణించియా టేడనునం

స్తీతుండైయనె దేవశర్మపదనీరేబంబులక్ (వ్రాచుచు),

౨౫౫

కం॥ “తొన్నది మాహిమృతియనియెన్న గగఁబడు రాజధాని, యెంతయుదేశం

బున్నది దానికే జేరుచు, దన్నగరి మదన్వయాగతంబయి నాచేకొ,

౨౫౬

కం॥ ఏలంగఁబడుచునుండెను, శ్రీలందులఁదూఁగుచుండ, శ్శుత్యుడ౯నై ని

న్నొలింగొల్పుచునుండెదఁ, బొలింపుము నీవ, నాకుఁ బనితేదింకొ”

౨౫౭

వ॥ అనినవిని దేవశర్మయిట్లనియె,

౨౫౮

కం॥ “తగదీగతివచియింపఁగ మదుణాన్విత! నీకు, యోగినినుండెన్నిటికికొ

దగఁడు ధరాపాలనమున, కగుదీవ తదర్హతమాడఁదల నటుగాన వెసకొ

౨౫౯

చం॥ చని ధవదీయగొల్పబ్బును జక్కగ నేలు”మటంచుబల్లకొనా

మనుజువిభుండు స్వీయపురమాగ్ధముఁబట్టెను, బంధుమిత్రులె

ల్లను దను సత్వజించుటయు లక్ష్యముసేయక దేవశర్మ క

ట్టెనునిలు శాగతీర్థమాన, తేవయెలగ్న వనించెనద లాకొ

౨౬౦

కం॥ స్వాధ్యాయం బనుదినమును నధ్యయనము జేసికొనుచు సతఁ డవోష్టికొ

మేధ్యుడయి యుండఁగలిగె నమేధ్యుండనివదల బంధుమిత్రులు దన్నుకొ,

౨౬౧

కం॥ అందుండియుఁ గనెఁగొందఱ నందనులను, వారలకొ సనందనులై, ర

ట్లందు బహిష్కృతులగుచును నెందఱో వసియించుచుండి రియ్యడఁగూడకొ,

అ॥ శాగపంచమిదినంబున నీశాగతీర్థమహిమ నెన్వఁ డర్థినిను

వాఁ డభక్తుభక్తునశమునఁ బ్రాప్తించు సఘములెల్లఁబాయ నాక్షణమాన,

తే॥ శ్యాద్ధముంబెట్టుతఱి దీనిఁజదువునెడల సంఘటిల్లును దద్గయాశ్రాద్ధఫలము,

మఱియుఁ గోవ్యాఘ్రములనుండి మరణమొందు నట్టిఁడైనను సద్గతి కరుగఁగలఁడు,

అ॥ ద్రన్యదోపమమును బ్రాహ్మణదోపమాలో ప్రతీక్షణలొంగుమీఁద వచ్చుదోసఁగు

లన్నియుంబోలంగు నాధిక సమయమం దర్థిఁ జదువ శాగతీర్థమహిమ,

౨౬౨

— సప్త ఋష్యాశ్రమమూహాత్మ్యము —

అ॥ హాటకేశ్వరంబునందు సప్తర్షులయాశ్రమంబుగూడ నలరుచుండు,
శ్రావణీయపూర్ణిమావాసరంబున నచటనాడఁ దీరు నభిమతంబు, ౨౬౬

తే॥ కందమూలఫలాదికాకములతోడ నచట శ్రాద్ధంబుగావించు నార్యతముఁడు
రాజనూయాశ్వమేధంబు లోజజటిపు పృథువుగాంచెడి యుత్కృష్టఫలముగాఁచు,

కం॥ “కరవరివృథజపమాలార్! గురగురిదంభోపగాహశుద్ధతమాంగుల్!
నిరతవిత్తిశ్లేషుల! మాజరించెడిపూజల్లానుండు సప్తమహర్షుల్!” ౨౬౭

ప॥ అని యీమంత్రంబుచే నత్ర వసిష్ఠ కశ్యప భరద్వాజ గౌతమ కాశిక జమ
దగ్న్యకంఠతుల యథాక్రమంబునఁ బుష్పపూసాన లేవనాదిపోడవో పచారంబుల భా
ద్యపదశుద్ధపంచమిదిసంబునంబూజించిన సకలాభీష్టంబులును సమకూరెడి”ననినవిని“స
ప్తర్షులచే నందెక్కలంబునఁదీర్ఘంబు వ్యవస్థితంబయ్యెనో వినఁగుతూహలంబయ్యెడినిగాన
విస్తరించిచెప్పవే”యని శౌనకాదులు వ్రన్నించుటయు మాకుండ్డిటనియె, ౨౬౮

కం॥ “ఇల ద్వాదశవార్షికమైనలిచెననాప్యష్టిలోల్లినిభిరోప
ప్రశయంబుఁజేయుటయనది బలుభీతింగూరివుడు ప్రబలందలునుక, ౨౭౦

సీ॥ ఎముక లొక్కటిదక్క నితర మించుకయేని కనుపింపదయ్యెఁ దత్కాయములను,
ధర్మమక్షమాట గ్రంథములలోననతప్ప వర్తింపదయ్యెఁ దద్వర్తనముల,
సుత్సహమనునది యొక్కింతయేనియు నీక్షింపఁబడదు తద్వదయములను,
సువ్రతాచరణ మెచ్చినదంగనోకాని తిలకింపఁబడదు తద్దేశములనె,
అట్లు భూలోకమంతయు వ్యధిగమగుదుఁ నిల్లలం దల్లులును మగ ల్పెండ్లములను
గృహులు భృతుల విదనాడి కృపణులగుచు బొట్టతిప్పల కందందుఁ బోయిరకట,

సీ॥ చనిరియజ్వులు జేశసంచారములుచేయ నుత్సన్నత్రాతాగ్నిహోత్రులగుచు
నైరజేశముకాకు లతివృద్ధులంగూడ వ్రతములనియమము ల్వదలిపెట్టి,
పలికిరి యథార్థములఁ బ్రాజ్ఞులగువారి కుత్సితపూరణ చేసికొనఁగలేక,
యెత్తిరివికిరంబు నెంతెంతవారును లజ్జాభిమానంబు లుజ్జగించి,
యటులె సప్తఋషులుఁ నన్న మోరావచంద్రా!” యటంచు లేచి పోయిపోయి
చాలదినములకు వృషాదగ్ధియేలు నానర్త జేశమును గనంగఁగరిగి ౨౭౨

కం॥ అక్కడ భిక్షార్థంబై యొక్కొక్కయింటికిఁ బ్రమింప నొకగింజయునుకొ
జక్క దింకేనునిచెప్పదు నక్కటపుప్రభావ మొనవోమునలారా! ౨౭౩

వ॥ అంత

కం॥ కడుపునఁబుట్టెడిమంటకుఁ బడలేకానప్రముఖులు పొంజ్జులయ్యుండుకొ ౨౭౪

గడసిపడియున్న యొకముని బుడుతం గాలించి తనంగ బుద్ధిఁ దలఁచుచుకొ

వ॥ అగ్నిం బ్రజ్వలించఁజేసి తచ్చరీరం బందుంచి పచనంబు నేయుచుండటయు ౨౭౫

కం॥ విని కర్ణాకర్ణికగా జననాయకుడైన యావృషాదర్శి రుచిక్

జనుదెంచిన వాఁడై యట్లు నె మునినాయకులలోడ నార్ద్రాహృదయుడై, ౨౭౬

ఉ॥ ఏమిది నింద్యమైనపని కిట్లుకడంగితి రార్యులార! మీ,

రీమనుజామిషాశన మదెంతయు రాక్షససర్వమానుగా

నీ మిముబోంట్లకుం దగదు, నేనిడనుంటిని వీరీహులుకొ యవలో

గ్రామము, లవ్విగైకొని నుఖంబుగనుండుండు, వీడుఁ, డీపనికొ ౨౭౭

కం॥ అనుటయుమునుల్లని, 'నో'మనుజేశ్వర! కలకు మర్త్యమాంసముదినమై

జనులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తం, బనివార్యము రాట్పత్తిగ్రహాఘము చేసక, ౨౭౮

ఉ॥ కావున ఎనిక ఆను గాల్చి పసాపడి యొస్తదీయమా

జీవములకొ ధరించిమును చేసికొనంగల మంత నిష్కృతికొ"

నావుడు భూవిభండు "మునినాయకులార! ప్రతిగ్రహంబు న

జీవికగాన విశ్రులకుఁ జేకొనుఁ డేనిడు నీపదార్థములో" ౨౭౯

క॥ అనినవిని వెండియును నిట్లనిరి వృషాదర్శితోడ నమ్మునిచంద్రులొ,

"జనపతివలన (బ్రతిగ్రహ మొనరిందుటకన్న ఘోరమొందునె ధరణికొ, ౨౮౦

కం॥ రాజద్రవ్యపరిగ్రహ మీజగతి విషోపమాన మీశించినవో,

రాజేంద్ర! నురాపానముగాఁజూతురుదీని నెఱుకగల మహిడేవులొ, ౨౮౧

సీ॥ దశహత్యలొనరించు తామసుం బురుడించుఁ దప్తచక్రాంతిత తనుఘనుండుఁ.

దశరత్నచక్రాంతిత ప్రతీకాకుండఁ గృత్రిమలింగసంవృతశరీర,

కృత్రిమలింగ సంవృతతనూదశకంబు వానినర్తించెడి వారకాంత,

దశవారకాంతామతల్లులం దులఁదూఁగు నుర్విభీరంబును నొక్కరాట్టు.

దశసహస్రసంఖ్య విశసతుల్యమై రాట్పత్తిగ్రహంబు రవణఁగాంచు,

దీని లొభియై ప్రతిగ్రహించుద్విజాండు పొరయు దొరవాదినరకములను, ౨౮౩

కం॥ చనుము భవన్నిలయమునకు మనుజేశ్వర! గలుగునీకు మంగళశతముల్,
చనియెద మేమును నెటకొ, కనన్మొల్లమునీధనంబు కొలచిగ నేనికొ” ౨౮౪

ఆ॥ అనుచునిట్లుపల్కి యం దీర్తిపడియున్న బాలు మఱియు నానృపాలు విడిచి
మానిన ప్రకము చమత్కారనగరంబు దారిఁబట్టిచనియొడ దత్తు శంబు, ౨౮౫

తే॥ త త్తిరస్క్రియమాణుడై ధరణిపాలుఁ డగ్గలంబుగనదయించు నాగ్రహమున
వారివృత్తంబునరయంగ వలయుననుచు మేడిపండులలోపలం బైడినిసి ౨౮౬

కం॥ అక్కడనక్కడవానిని నొక్కొక్కటి దారిపెంట నుంపిండుటయుకొ
మిట్కుటమగునాకలికిం జిక్కిచ నెడిముచలు వానిఁ జేకొని రర్థికొ, ౨౮౭

కం॥ బరువైయండుటయునునని యతిముఱిగం బగులఁదీసి యందొక్కటితా
మెఱయుచు నందుండెడి కర్బురముం బూడఁగాంచి యల్పిమని యిట్లనియొకొ, ౨౮౮

కం॥ మునులార! మేడిపండులు కనకపెనిర్మితములనుచు గృహియించుటనుకొ
మన మజ్జానులమా కా, మనయును గృహమందుఁ గోర్మియా లే దరయకొ, ౨౮౯

తే॥ సార్వభౌమనిరీహుల యిర్వురందు నగు నిరీహుఁడె యుత్తముం డరసిచూడ,
ధర్మకార్యంబుచేయంగఁ దలఁచియేని తీరియొ, ౨౯౦

ఆ॥ బురదఁ గాలుపెట్టి మరలఁ బ్రితౌళన మాచరించుకొనుటకన్న మున్న
దానిఁ ద్రొక్కకుండ దవ్వుననుటయే మేలుగూర్చునేత మిత్రులార! ౨౯౧

తే॥ అగ్రముం గూడఁబెట్టినియట్టివాని నేయుపద్రవములుగూడ నెనయఁజాల,
పుర్వి సర్వార్థములుగల్గియున్న వారిలోన ననుపద్రవుం దొక్కఁడేని యున్నె, ౨౯౨

కం॥ దారిద్ర్యము సామ్రాజ్యము ధీరులు తులలోననుంచి తిన్నగఁ దూఁపకొ
దారిద్ర్యమె భారంబైతీరునటంచుచు నాకుఁగీని దలంతుకొ” ౨౯౩

కం॥ అనిననిని కళ్యపుండిట్లనియొ,
కం॥ అర్థపరిగ్రహ మెన్న ననర్థపరిగ్రహముకొఱకె యత్రిమునీంద్రా! ౨౯౪

అర్థమదాంధుఁడు తుదిపురుషార్థంబుం బొందఁజాల కలజడిగుడుచుకొ, ౨౯౫

తే॥ అర్థవంతుల నతిమోహ మావరించు, మోహబంధంబు దుర్గతిమూలమగును,
గాన నర్థంబు దూరంబుగం దృఢించి మనుటయొప్పును మోక్షార్థిమానవునకు, ౨౯౬

కం॥ విధర్మం బర్థంబున సాధింపంబడునొ యద్ది త్తయమందునుదా,
నేధర్మంబు తపంబున సాధితమగు నదియె మోక్షసాధన మవనికొ” ౨౯౭

వ॥ అనినవిని భరద్వాజుండిట్లనియె,

2౯౮

ఆ॥ “ముదుకడయినమీంద ముదియును పెండ్లుకల్, ముదియు, దంతములును, ముదియుఁ గనులు,

ముదియుఁ జెవులు గాని మునుపటికంటెను వయసుదగును దృష్ట వదలకతని, 2౯౯
తే॥ సూదితోడను వలువపై నూచకుండు బారములఁ ద్రిపుచ్చాడునఁ బాఁ బరాత్మ

త్రిపు సుసారస్మాతముం దృష్టయనెడి సూదితోడఁ బ్రపంచమకై చోళమంగు,
కం॥ అంగము పెరిగిన కొలఁదిని శృంగంబులు పెరుగురీతి క్షీతిఁ దృష్టయుఁ బెం

పుంగాంచుచుండుఁ గ్రమముగ పెంగలులకుఁ బెంపుగాంచు విత్తముతోడకై, 3౦౦
ఆ॥ అతులేదుత్పన్న, కతిదుఃఖకారిణి, దాని తుదియెలుంగఁ దరముకాదు,

కర మధర్మబహుళ, గావున నద్దానిఁ దోసిపుచ్చునలయు దూరమునకు” 3౦౧

వ॥ గౌతముండిట్లనియె

కం॥ “కుష్ఠింబొందనిమానవుఁ డిష్టంబులఁ బడయబాల కెంద్రియతాల్యా

విష్టండుగుచును బహువిధకష్టంబుల ననుభవింపఁగలఁ డెన్నటికికై, 3౦౨

కం॥ సంతుష్టండుగుచునుజూచి కర్మకృతసంపదలె చూడఁగలను నుపాన

ద్వంతుఁడగువాని కిభువియుంటియను జర్తావృత్తముగ నగుపడుభంగికై” 3౦౩

కం॥ సంతోషవార్ధిమగున్లు శాంతాత్ముని నైననుట్టి జనులకుఁ గల య

త్యంతసుఖమెక్కడిది ధననంతుల కందిండుఁ బెట్టు పయగులుదప్పకై, 3౦౪

కం॥ సంతోషాభావము వ్యధ, సంతోషము పరమసుఖము జనులకుఁ గానక

సంతుష్టలయు ముఖార్థులు సంతతము వసించుటోపు సుయములారా!” 3౦౫

వ॥ విశ్వామిత్రుండిట్లనియె,

3౦౬

కం॥ “గోరినకోరికదీరుడు వేటొకడు సముద్ధవించు పెంటనె, సర్వి

ధారం గృథానుఁడుంబలెఁ గోరిక లభి౪౪ధిసొందు గోరినకొలఁదికై, 3౦౭

ఆ॥ మోహమునను గామములఁగోరుచునుజూండు పడయఁ డెన్నటికిని బరమసుఖము

శ్యేనమధివసించు చెట్టునకుండ్రింద మనెడి కముజూపిట్టమాడ్కిఁ దాను, 3౦౮

తే॥ అనుదినం బభివర్యంతగాభిల౪రిన్ ననుభవించెడి యుత్తహాజనునకంటె

నగుఁ గృతార్థుఁడు కనకంబు నశ్మయము సమానముగఁ జూచునట్టి సామాన్యజనుఁడె,

తే॥ ఏద్యిజాధముఁ డర్థంబు నెనయుమీందఁ జింతపడఁదగు వాఁడయ్యె సంతసిల్లు

నాద్యిజాధముఁ డతతోభయత్వభావమునఁ జూడఁడు వచ్చెడి నారకంబు, 3౦౯

శ్రీమత్పరమేశ్వరాయనమః

పాండవరాజసూయము.

(తిరునాటి వేంకటీయము)

చ॥ సగముడు నాగభూషణుడు చారుతరా ప్రతిమానగాత్ర భా
స్వరుఁ డురుగాన నాట్యమాఖ సర్వకలానిలయుండు భూతివి
స్ఫురితుఁ డమాయకుండు నిజబోధనుధామయుఁ డొప్పుచుండు శ్రీ
హరి పరిచింతనామృత సమర్పితనైజమనఃప్రచారుఁడై ।

మ॥ అనుసంధ్యమ్మును నాతఁ డాడు నుమనోహస్తధ్వనల్ పెల్లుగాఁ
దనకుఁ భృంగిముఖుల్ సహాయులుగ సొంద్రంబైన యానందమున్
గనువారల్ భజియింప నాత్మతమ భాగస్థాయిసర్వవ్రజం
బుచు సీతామృతసారసంపదలచేఁ బోషించి రక్షించుచున్ । ౨

ఉ॥ ఆతఁడు నాట్యమాడు సమయమ్మునగ న్యక్ష కేగునెలమ్మువృ
ఖ్యాతులు మానితల్లజులు గణ్యులు సిద్ధులు సాధ్యులప్పర
శ్రీతకరావనల్ మొదలు; సేవకు నట్లరుదెంచు వారిసం
ప్రీతమనస్కులన్ సలుపు శ్రీహరిఁ బాడుచు నాతఁడాడుచున్ । ౩

ఉ॥ అశ్వపుధాటియో? జలధరార్భటియో? యనుభంగి భృంగి వి
శ్వేశ్వరుఁ “డాను? మే?”లగుచు నెంతయు మెచ్చ మృదంగమూని తా
విశ్వవిచిత్రవాద్యమున వేడ్కఁబుటింపఁగ నాగభూషణం
డిశ్వరుఁ డాడి పాడునట? యేరలసారు నుతింపనేర్తున్ । ౪

తే॥ గీ॥ ఇట్లు అనుసంధ్యమును నాట్యమెలది సలిపి
ముక్తి వ్రత్యక్ష మొనరించు మూర్తియకాట
నితర దైవతములకన్న నితనినెల్ల
మమనసులువచ్చి సేవింపఁ జూచుచుండున్ । ౫

చ॥ జరిగె నవంతకాలమిటు స్వాదుతరా ప్రతిమానగానమా
ధురియును దాండవంబు గడుదోరముగాఁ గనువారి మానసాం

తరముల నాటికో; నతిని తత్త్వమెఱుంగని వారుగూడ వ

త్తురు కనిపొందురందుఁ దఱితో సతఁడాడుచుఁ బొడుచుండఁగఁ || ౬

ప|| అమ్మహాదేవుం డిట్లనుసంధ్యంబును శ్రీహరి భక్తితత్పర
త్వమ్మునఁ దన విద్యాతిశయమ్ము సఫలమొనర్చుచుఁ దాండవానంత
రమ్మున నొకట సభాస్థారులం గాంచి యిట్లనియె || ౭

శా|| ఈసింహాలోగమొలిమై వినుత మే నిష్ఠాడువాక్యమ్ములు

తానై కాదశి వచ్చుచున్నది హరికా దత్కాలమందర్చనా

ధీమతః జేసినవారలన్నిరతముక దీవ్యస్వహావైభవా

నూనాచుత్తరేత్రసౌఖ్యములుచెందుకొ డిందుసర్వాఘముల్ || ౮

శా|| ఇంద్రకృతయనించుచున్న హరి నాడితీంచు నందమ్ములొ

కందమ్ముల్వికసించుజేసి జగమా కంకాతునావేళ నా

నందమ్ముప్పతిలక యజించుటదిసం ధానించు బున్నెంపుడి

న్నెం దై వారఁగఁజాలుభాగ్యము నమంగీభూత సామ్రాజ్యముః || ౯

క|| త్తూరినీ నావనమున

నలఘుకలక్ష్మీసనాధు హరిదినమునఁబూ

జలుకాతికమునఁ జేసెని

సలకీతమతిశాలికొక్క సౌఖ్యము కొదవే || ౧౦

శా|| నేనేమో? “సరత త్వమంచు మదిలోనిక్కమ్ము మించెల్లరుకొ

ధ్యానిం త్రామనానీయనే గొలుతు నిత్యమ్ముక మహాభాగుఁడా

శ్రీనాథుండుమదీయ నాట్యకలనా సేవ్యుం డెఱుంగుండు వి

జ్ఞానాంభోనిధియాతఁ; డాతనికి నిచ్చల్ పూజసేయందగుకొ || ౧౧

మ|| ప్రతిసంవత్సరకార్తికమ్మునను దత్పదాంబుజమ్ముల్ నును

ప్రతతిన్నేయజియింతుఁగాని “యిటుసల్పంబోలు” నంచున్ భవ

న్మతికెక్కన్ వదియింపలేదేవుడు సమ్మానింపుఁడియేడు స

త్కృతులక శ్రీహరినుత్సవాదులఁగడున్ దేదీప్యమానమ్ముగకొ” ||

ప|| నావుడుఁ బరమభక్తులగు సభాసదులు కరమ్ములు మొగిచి
యిట్లనిరి. స్వామీ! యేము మీయందుంబలె శ్రీహరియందును భక్తు

లను, త దారాధనమునకై యంతనొక్కి సెలవీయంబనిలేద, తప్పక
యట్ల యొనరించెదము, కాని కొండొక విజ్ఞాప్యంబుగల దయ్యది యా
లింపం బార్థిం చెదము. కార్తికై కాదశి నాడు స్వామి మేల్కొంగు
రనికదా? సెలవచ్చితిరి; పారేదినమ్మున నెచట శయనించియుండినది
యు, నాశయనమ్మునకు గతమ్మును వచించి మామనమ్ములు నిస్సౌక
యమ్ములొనర్పవలయునాగ నాగభూషణుండిట్లను॥ ౧౩

క॥ వినుఁడాపాడైకాదశి

ననఘుండతఁడు బోధమూర్తి యహితల్పమునన్

వననిధివియోగ నిద్రన్

గొని విద్యాస్ఫూర్తి మెఱయఁ గొమఁకారుఁ జూడీ॥ ౧౪

కం॥ కార్తిక శుద్ధకాదశి

నార్తిహరుం డతఁడు త్రిభువనావన దీక్ష

స్ఫూర్తి మేల్కొను సువౌత

నర్తుల కానాడు మిగులఁ బావనమరయన్॥ ౧౫

ఉ॥ కాపున నాటి పూజ త్రిజగమ్ములకే నెఱిగింప నెంచి స
ద్యాపులరైన మిఁకడ ముదమ్మున నేడు వచించితిన్ మహా
ధీవిభవుండు శ్రీకరుఁడు దివ్యమహానుహితుండు మీదుసం
భావన కర్తుఁడే నెఱుంగువట్టును దెల్పితి నట్లొనర్పఁడీ॥ ౧౬

చ॥ అనపుడుఁ దత్పథానదులు హస్తము లెత్తిరి యెల్ల వారు మే
లనిరి “సెబాస్సెబా”ననుచు నాడిరి పాడిరి యేమిచెప్ప నా
ఘనుల హళాహళుల్; పిదపఁ గాలగళుండల నారిశ్రద్ధకున్
మనమన మెచ్చుచున్ మరల మాటయెదో వినబడ్డయట్టులై॥ ౧౭

మ॥ “ఎవఁడా బుస్సలుకొట్టు నాతఁడని తానెల్లన్ విలోకించి యం
దెవఁడున్ గానఁగ రామిఁజెచ్చవడి మోమేమాత్రమో వంచన
ప్రవరోకించె నిజాంగసంగతునహిన్ బ్రాంబభకోపానల
స్థవిరాస్యున్ నయనాంతరుద్గళదమందస్ఫూర దావాసలున్॥ ౧౮

క॥ అప్పగిదినున్నయంగవు

సక్కుమ్ముగొంచిహకుండు జాడ్యభరీతం

చిన్నమాహరిపూజకు

నొప్పనిగతిదోచుచున్న దూసింపంగల్॥

౦౯

వ॥ అని యద్దానితోనిట్లువిన్నె॥

క॥ ఉమ్మలికమిట్టులో నా

గమ్మా? నీకేలకలిగెగడురోజెల్ల బల్

జెమ్మటలుగమ్మ సారెకు

“హమ్మని బునంగొట్టెదేటికో బెక్కుమనక॥

౧౦

కా॥ ఆనాగమ్మటుచెప్పగాయోషగెదేవా? శ్రీహరిన్ మీరు పూ

జా నైవేద్యమహూత్సవములు పవశ్యమ్మునె యజింపంగను

తానైకాదశివచ్చుచున్నదనుచుకొ దద్దొబ్రసంగించు నా

యీనాదుకొవినిసంలనాదొడపె నెంతే నాదు శీర్షమ్ముక॥ ౧౧

ఉ॥ ఏమియుందురేని యతఁడెంతయు బూజ్యుడెయోనుగాక వి

ద్యామహాసీయులెల్లగును నర్చితుఁగానొనరింతుగొక మా

కామయసంవిధాతయతఁ డక్కతనక హరిపూజకొప్పఁగా

బోముభవత్సమీపమున బొచ్చెముమానివచ్చింతు నింతయుక॥ ౧౨

క॥ హరి నాగభూషణులకు

బరస్పరము మైత్రియనియు బాగుగ నాయం

తరమెఱుంగునై న మాకా

హరిపైఁపఁడుకాళియాసీనడఁచినకతనక॥

౧౩

కా॥ మాచుట్టంబగు కళియాసీశిరముకొ మర్దించుటేకాక నా

ట్యాచార్యత్వమదెల్లనయ్యెడలనే హ్యపింపఁగాఁజేసి “హా

నీచా? యాయమునానదికొవిడిచి మ్రందింతుకొజమీ? యెన్నఁడే

నీచెంతకొనరాకుమీ?” యనునె? మమ్మేనింగనంబొలదే॥ ౧౪

ఆ॥ వె॥బురదతోస్సొట్టనటు సరిపోయెఁగాని

మాయురగబాతినికొక్క మహితుఁడేని

పాదతాడనములనట్లునడియు శీర్ష
మెత్తిబ్రదుకునె? యటుమీద నేమియైనా||

29

చ|| అతని శిగమ్ముపైని హరియంఘ్రిలు నిల్పినటించెగానివ
ద్ధతి యదిమాకు నెల్లరకు నాతనికింబలె సంఘటించె శీ
ర్షతలము చూడుమా? కడుభరమ్ముగఁ దత్పదయుగ్మమెల్లుము
ప్రితమయి యొప్పుచున్నదియె తెల్లము నాగులకెల్ల నల్లఁగఁ||

చ|| అనవుడు నాగభూషణుని కయ్యిగనుండిన సూర్యుఁడెంతయున్
గనలియు లోనడంచుకొని క్రమవచో విభవంబెల్లర్ప ని
ట్లను నిదిగొప్పతప్పునుమి ? యాహరిమీకొలమందొకానొకం
డనఁదగువానికిన్ సలుపు నాయకకారమిటన్ గణించుటల్||

30

చ|| ఎవనికిఁగాని యెన్నఁడును నెవ్వఁడసత్కృతి సేయకుండు నాఁ
డవని వినంబడండ, యపుడప్పుడటుల్ ఘటియించువాని క
ట్లవమతివాడొనర్చుటకునె పలు హేతువులుండితరు నా
యవమతిజాతికంతకును నబ్బినయెల్లు నుండఁగూడ||

31

క|| అదికారణముగఁ బుణ్య
స్వదమగు సత్కృతికి నడ్డునల్పి స్వభాదు
ర్నదము వెలాయుట తగునే ?
సదగ్రులు పైలునట్టి సదములయందున్||

32

క|| ఇప్పుడిదిహకుని యంగపు
సప్పమ్మును మందలించె సత్సేవ్యుండై
యొప్పురు సూర్యుఁడొకొక
సప్పమతలయెత్తి అంతు సలువకయుండన్||

33

మ|| హరుఁడాశ్చర్యపరీతుఁడై మనమునం “దాకార? యేపాటిదీ
యురగంపుంబురువట్టి శ్రీహరికరితో దోకియొయితగా
నఅవన్ సాహసమెట్లుగల్గు? నిటసాహాయ్యంబు వేటొక్క-తెం
పరిలోలో నెనరించి దినికిటుబల్పకత్వమున్ గూర్చెడిన్||

34

ఉ॥ అట్టిప్రబుద్ధుడిం దెవఁ డటంచు గనుంగొన వీరభద్రుఁడొ
మట్టికళంకమున్ తెలుపునట్టిదియై కనుపట్టె శూలియ
ప్పట్టున దివ్యదృష్టిగని భద్రుఁడదే మొదలంతరంగమున్
బెట్టుడు విష్ణుపై; మిగులద్వేషమే చూపగడంగు నిచ్చుట॥ 3౨

ఉ॥ దక్షునిదుర్మదాంధ్యము వదల్పగవీ డొక స్వేదజంబుగా
నాక్షణమందు నాహృదయమందలి తీవ్రతఁబట్టిపుట్టెద
చ్చిత్తునునేగి యయ్యెడలశిష్టులగూడఁ బరాభవించె బ
ద్వేక్షణుఁగూడ వీడచట నిండుకయున్ గణింపఁడక్కటా॥ 33

ఉ॥ ఆతఁడనన్నుఁజూచి కడునగ్గలవున్ దుష్టనాఁగివీని దు
ర్నితికిసైఁచెనా సయించునేరుపు వీడెఱుంగండుబొత్తిగాఁ
గాతరుఁడాతఁడుచుమదిగఁగొని తన్మహిమానుభావ వి
ఖ్యాతులు లెక్కపెట్టక నికార మొనర్పఁగ నెంచు మూర్ఖత॥ 3౪

తే॥ గీ॥ ఈయనాత్మజ్ఞుఁడెప్పుడో యావరీ నృ
పుంజుఁడేసెడు
ఇవిసనుంగూడ లెక్కింపకిందునొకని
బైకిలేపి ప్రేలించుదుర్భాషణములు॥ 3౫

ఉ॥ ఏనఁట? చెప్పువాడనఁట? యెల్లజగములనేలు శ్రీహరిన్
ధ్యానమొనర్చుడంచది సదస్సఖిలమ్మునకున్ హితంబఁట
ద్దానికి నన్నదంగమునదాల్చిన నాగ మొకండువారకం
బొనఁట? యింతకన్నగలదా? యిల చారుణసాహసంబహూ॥

తే॥ గీ॥ వీరభద్రుండొకించుక ప్రేరణంబు
చేసేసేయన్న హరిపయినీసుకతన
నంతమాత్రన నామాటకడ్డుచెప్పఁ
దలంచుపాటిదె యీహాలాహలపుంబురువు॥ 3౬

చ॥ అనితనయంశమై హరికినర్చలొసర్చి తదీయతత్త్వమె
ల్ల నెఱిగిదీర్ఘ జీవయగులాగున దీవనగాంచిపొల్పు నా
హనుమయుగానమున్ వినఁగ నయ్యెడనుండుఁబెరింగి చెప్పుమో

మునుఁగు ? హరింగురించి మనయజ్ఞుల తిక్కలడంగుముచ్చటల్ ॥ 32
మ॥ హనుమంతుండది యాలకించి పనుడయ్యా? సర్పరాజుల్ మహా
ఘనుఁడతఁడొకనాఁడు మున్నతనిమీర్లట్ట బ్రయత్నించి వల
చినకిక్క దనుజేంద్రపుత్రకుఁడొగిన్ బ్రేరేపఁగా మూఁగివి
చ్చినది జచ్చినది సమస్తమును నేజెంతఁడిలోకించితి ॥ 30

ఉ॥ అంగన “సర్పజాతిపయినాహరికొగన” లంచుమీరు మీ
స్వాంతములన్ దలంచుటది చాలబ్రహ్మాద; మెవండుగాని దు
శ్చింతతనెడకున్ జెఱుపుచేసెడి జంతువులన్ సహింపఁజే
మంతులెఱుంగకుండిన యమాయికులన్ నధియింపఁ జెప్పెయిన్ ॥

శా॥ మీలోను తములెందఱోకలరు నెమ్మిన్ వారిఁబూజింపజే ?
పూలుంబత్తిరిగూర్చి లోకము; జగంబు ద్రుంపగాఁజేయుదు
శ్వేలమ్మంగలవారినో? లగుడముల్ చేఁబూని మర్దింపఁగా
నాలోచించుచునుండురెమ్మెయిని బాహూబాలగోపాలము ॥ ౪౦

క॥ కావున గోపాలుండటు
మీవానిన్ గాఢియన్ తమింపమితప్పే?
యావిష్టువు దుష్టులనిం
కేవారిన్ సైచె మీరలెఱుంగరే? నాగుల్ ॥

౪౧

తే॥ గీ॥ శివరక్షణమును దుష్టశిక్షణంబు
నతని కృత్యములగుట మీయందెకాదు
ఎవరియందేని దుష్టులనేరి శిక్ష
సేయుశిష్టులనెలమిఁగై సేసి పోయి ॥

౪౨

ఉ॥ “వాలినిజంపె నాత”డనిఁ వాలముగల్గిన యస్మదాదుల
శ్రీలనామనోహరునిసేవను దూఱుటలేదు, వాలి దు
శ్వేలము వాలిజీవము సశింపఁగఁజేసెనెకాని యాతనిన్
గూళతనాన రాఘవుఁడుగూల్పఁడు ప్రాజ్ఞులు మీరెఱుంగరే? ॥ ౪౩

శా॥ మీజాతిగఁడుఁ బ్రాజ్ఞులెందఱో మహామేరుప్రకాశుల్ గలా
రోజన్ వ్యాకరణపు భాష్యమునెవఁడోకాదు మీచుట్టమే

రాజదోభగ సహస్రవాగ్గహరిపర్వన్ జేసి నిర్మించె మీ
యీశాశ్వత్థవృత్తఁడాలకించునెడ “హీ?హీ?” యంచు గర్జింపఁడు
ఉ॥ ప్రాజ్ఞతలేనివాండ్రురకప్రాజ్ఞలుమౌలఁడలల్ గదల్చుచు
విజ్ఞులసెప్పువాక్యములు వేగిరపాటుననవ్వుచుండు ర
ల్పజ్ఞత కిద్దియేగుఱుతు భానిసమస్తమెఱుంగునట్టి స
ర్వజ్ఞుని మాట “కా” దనఁగవచ్చునె? యిండుకజ్ఞానమున్నచో॥ ౪౫

తే॥గీ॥ జ్ఞానలవడుర్విదగ్ధతాధీనులైన
మిమ్మువంటి యల్పజ్ఞులహమ్ముపూని
సల్పు దుష్కార్యములఁజేసి జాతికెల్ల
వచ్చు నయశంబు ప్రాజ్ఞులవలనఁబోదు॥

౪౬

మ॥ హరిమీఁగ నెవఁడో యొకానొకని మాద్యచ్ఛిన్న మర్థించిమేల్
తెచ్చునజూపిన యంతనాతనిపయిన్ ద్వేషించి దూషింతురే?
సరి? లేడింతయు మీభుజంగుల్గీ తాఁజర్పింపలే యొక్కో? త
నగణముల్ భజయించునిచ్చలును దచ్చయ్యాకృతిన్ బొందుచు
జంగరాట్టనకు నంతరముండదె? మీకుసుంత; మీ
ముల్లములందుఁ జూచికొనుఁడూరక శ్రీహరిపై నవాచ్యపు
బ్రల్లదముల్ లిఖింపకుండు భావభవారివచించుచొప్పు సం
ధిల్లు ముదమ్మతోవినుండు ధృష్టతమానుండు పూనుడినుడుల్॥ ౪౭

ఉ॥ నావుడుమున్ను లేచు నలనాగమిటుల్ వచియించె జాతిలో
నేవగ నెవ్వఁడో యొకనికెవ్వఁడో తానపకారిగాఁ బరి
భావముతక్కు-వారలకు బట్టవటంటివి మున్నొకండు భూ
దేవుండు నీవుసల్పు నుపదేశమెఱుంగకమమ్ము మోఁడఁడే॥ ౪౮

కా॥ ఏదోకొండొక నాగమాతని సతిఁ హింసింపఁగా జచ్చియా
మోడఁడత్సతీచల్లగా బ్రతికె నామేలేనిఁ జింతింపకా
భూదేవుండు వధింపఁగాఁ దొడఁగెమమ్ముం బోట్లనెల్లఁ బూరిన్
వేదాంగమ్ములు వేదముల్ సదివి యన్విప్రుండు నప్రాజ్ఞఁడే॥ ౪౯

అంధ్రీకృతములగు నాగ్రంధములలోని యత్కించిద్విషయముల
 తీరిగి వానిని దమభాషలోనికి మార్పుకొని యుపన్యసించుటచేతనే
 వానికిలోబడి మనవారలు కొందఱు భ్రాంతులగుచున్నారు. ఈలాటి
 భ్రాంతికి జన్మాంతరీయకర్మవిశేషము సోత్సవైనది. కాన నిజశీయవా
 గాడంబరములనుబట్టి వర్ణనిర్ణయము చేసికొనఁగూడదు. మనధర్మశా
 స్త్రములప్రకారము మనవర్ణమును విమర్శచేసికొనఁదగినది. అధర్మశా
 క్యములు మొదటనే నిరూపించియున్నాముగాన వర్ణభేదములు సృష్ట్యా
 దిగా నేర్పడినవని నమ్మఁదగినది. ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందుఁ గులముతే
 లియని జాబాలికి గోతమమహర్షి యశనయనాదిసంస్కారములుచే
 యించెనని యున్నదట. అంతవలనఁ గులగోత్రములులేనివారైనను
 బ్రాహ్మణజాతివాని గావచ్చునని కొందఱు పండితంశుమ్యలు చెప్పుకొ
 నుచున్నారు. ఇదికేవల మవిచారములకమైనది. జాబాలి కులగోత్రము
 లులేనివాడనికాని సంకరజాతియనికాని ఛాందోగ్యోపనిషత్తు చెప్పుట
 గదు. జాబాలియగు సత్యకామునకుఁ జెన్నతనమునందె తొడవచ్చు
 ననువనయననిమిత్తమై పెద్దలవద్దకుఁబోవుటకు నిశ్చయించి తనగో
 త్రముతెలిసికొనుటకుఁగాను దల్లివద్దకుఁబోయి గోత్రముచెప్పుమనఁగా
 తనభర్తయొక్కగోత్ర మెఱుంగనందుకుఁ గారణముచెప్పినది.
 || నాహం తద్వేద తాత యద్గోత్రస్త్వమసి, బహ్వాహత్పరంతీ పరిచ
 రాణీ యావనే త్వా ములభే, నాహ మేతన్నవేద యద్గోత్రస్త్వమసి
 జబాలాతు నామాహమస్మి సత్యకామోనామ త్వమసి సత్యకామవన
 జాబాలోబ్రహ్మణ్యతి. అనఁగా నీ జేగోత్రముకలవాడవో నాకుఁదలి
 యుదు. ఎందువల్లననఁగా నేను భర్తృగృహమం దతిథియభ్యాగతి
 మొదలుగాఁగల యనేకుల కుపచారాదులఁజేయుచు గృహకృత్య
 ములయందుఁగల యాసక్తిచే గోత్రీవిచారణ యెఱుఁగుచు జేసిన
 నానఁగాను. యావనకాలమందు నిన్నుఁ బొందితిని. నిన్నెవర
 ననఁగినయెడల జబాలాపుత్రుడను సత్యకాముడనని చెప్పుమని

యీశుక్రియర్థము. దీనివలన సత్యకాముండు సద్గోత్రజాడగుటకు
 దియములేదు. ఆయనతల్లికిమాత్రము గోత్రము తెలియదు. గృ
 కృత్యములయందుండుట స్త్రీల కావశ్యకమైనది. వారికిగోత్రములు
 మొదలసవానితోఁ బనిలేదు. అందువలన జబాలకు గోత్రము తెలియ
 లేదు. అంతేకాని కులగోత్రములులేని స్త్రీకాదు. గోత్రము తెలియక
 పోయినను దనపేరు చెప్పినదూత్రముననే పెద్దలు విశ్వసింతురను సభి
 ప్రసాదముతో జానాలియని చెప్పమని చెప్పినది. ఇందువలన నామె
 మహావతివ్రతయనియుఁ జాలఁ బ్రసీద్ధురాలనియుఁ దెలియుచున్నది.
 శంకరభగవత్పాదాచార్యులవారుమాడ నీయుపనిషత్తు భాష్యమందు
 జబాల చాలయోగ్యురాలని ప్రాసియున్నారు. భా! బహు భర్తృ
 గృహే పరిచర్యాజాతం లభితి మభ్యాగతాదిచరంతీ అహం పరిచరణీ
 పరిచరంతీతి పరిచరణశీలై వాహం పరిచరణచిత్తతయా గోత్రాది స్మరణే
 మమమనో నాభూత్, యావచ్ఛతతత్కాలే త్వమలభే లబ్ధవత్ససి
 దీనివలన జబాల యెల్లప్పుడూ పెద్దలకుఁ బరిచర్యచేయుచు భర్త
 క్క యాజ్ఞానుసారముగ వర్తిండుటవలన గోత్రము మణిచి
 నదనియు నామె సత్స్వభావముగలదియనియుఁ దెలియుచున్న.
 సత్యకాముండు కులగోత్రములులేనివాఁడు కాఁడు. సద్వంశ
 తుండగు బ్రాహ్మణుడని నమ్మఁదగినది. పండితంమన్యులు జా
 దృష్టాంతముచే నందఱును బ్రాహ్మణులుగావచ్చుననుట భ్రాంతిజన్మ
 ముగాని యథార్థముకాదు. క్షత్రియులగు విశ్వామిత్రాదులు బ్రాహ్మ
 ణులైయున్నారుగావున నటులనే యందఱును బ్రాహ్మణులుగావచ్చు
 ననుటయు మంచిదిగాదు. విశ్వామిత్రుండు బ్రాహ్మణుడైనది యథా
 ర్థమేకాని యాదృష్టాంతముచే నందఱును నగుటకు వీలులేదు.

విశ్వామిత్రుండు తన తపోమహిమచే దేవుని మెప్పించి తనక
 విరోధియగు వసిష్ఠు నిష్టపఱచి బ్రాహ్మణుడయి యున్నాఁడు. త
 న్నును దేవునియాజ్ఞయు లేకుండఁ దనయంతటఁడానే బ్రాహ్మణుఁ

లేదు. భారతాదులందు బ్రాహ్మణులైనట్టుగా వ్రాయబడిన ఊత్తి
యందఱును సీవిశ్వామిత్రుని రీతిగాఁగాని లేక జన్మాంతరమండే
బ్రాహ్మణత్వమునకుఁ దగిన కర్మముచేసికొనికాని యుందురు. కాని
నిర్నిమిత్తముగా వేదాధ్యయనాదులుచేయుట మాత్రముచేతనే బ్రా
హ్మణత్వము పొందినవారు కారు. ఈశ్వరాజ్ఞాదిరూప విశేషవిధి
లేకనే బ్రాహ్మణత్వము వచ్చెడియెడల ఊత్తియవైశ్యజాతిలేకుండఁ
గానే యందఱును బ్రాహ్మణులైకాకుండిరి. మాంధాత్యనలహరిశ్చం
ద్రసగరదశరథధర్మణాబాదులగు మహాసీయులు సర్వవేదశాస్త్రసం
పన్నులై బ్రహ్మవిచారముగలవారలై కొందఱు బ్రహ్మజ్ఞానముగూడ
గలవారలై యుష్మట్లు మన పురాణాదిగ్రంథములందుఁ గలదుకదా!
వారలందఱు బ్రాహ్మణజాతివారలైరా? బ్రాహ్మణులమనిచెప్పు
కొనిరా? లేదు. ఎంతవిజ్ఞులైనను ఊత్తియులమని చెప్పుకొని ఊ
యజాతి కనుకూలమగు ధర్మపాలనమునే చేయుచుండిరి. ఊత్తియ
జాతికిలేని బ్రాహ్మణజాతిధర్మముల నాచరింపలేదు. మనపండితంమ
న్యులు చెప్పినరీతి బ్రాహ్మణత్వమువచ్చెడియెడల వార లేలక్షత్రియు
లుగానుండిరి? వారు మనపండితంమన్యుల మాత్రము విజ్ఞులుకారా?
అగుదునుకాని శ్త్రీయకులమందుఁబుట్టి విశేషవిధిగా సీశ్వరాజ్ఞపొం
దకయే బ్రాహ్మణత్వము పొందుటకు వీలులేదనియు నటుల సీశ్వరా
జ్ఞగిలుగుట చాలఁ గష్టసాధ్యమను నభిప్రాయముతో స్వజాత్యుచితధ
ర్మమింనుండి యిహాపర శ్రేయస్సులను బొందిరి. ధర్మవిరుద్ధాచరణగల
వారలు కాలేదు. అటులనే మనముగూడ విరుద్ధధర్మములనాచరింపక
మనకుఁ దగినధర్మము లాచరించి మనజాతియందు మనముండుట
మంచిది.

పైనఁజెప్పబడిన యుత్తములందఱును సామాన్యముగా వేదా
ధ్యయనాది బ్రాహ్మణధర్మములు గలిగియు ఊత్తియజాతియందుఁ
బుట్టుటచే నాజాతి నతిక్రమించినఁ బతితులమగుదుమను నభిప్రాయ

ముచే దాము జన్మించిన జాతియందు బద్ధశ్రద్ధలై యుండిరికదా వేదాధ్యయనము మొదలగు నేవిధమైన వైదికధర్మములయందు నన్న కారులగు శూద్రులకు లిక్ష్మణు వేదాధ్యయనాదు లాచరించినంత మాత్రముచే బ్రాహ్మణులగువరనుట కేవలాజ్ఞప్రలాపముల ప్రాజ్ఞులెంచకమానరు. ద్వాపరయుగమున బ్రాహ్మణునకు శూద్రస్త్రియుం దుః బుట్టిన పిదపరుడు బ్రహ్మవేత్తయని భారతాది గ్రంథములవలన నెల్లరును దెలిసియుండురుకదా! ఆవిరునికన్న విజ్ఞులగుశూద్రులు భూతభవిష్యత్కాలములందు దెప్పుడును నుండరని నమ్మవచ్చును. అనగా పిదపరుడు చాలవిజ్ఞుడని యభిప్రాయము. ఆలాటిపిదపరుడు బ్రాహ్మణుడని చెప్పుకొనెనా? బ్రాహ్మణధర్మముల నాచరించెనా? మనపండితుల మన్యులు చెప్పుమార్గమే యథార్థమైనయెడల పిదపరుడేల బ్రాహ్మణుడని చెప్పుబడకపోయెనో విచారించుడు. భారతాది గ్రంథములందు దెచ్చుటవై నను వెదకిచూచిన విరురుడు బ్రాహ్మణుడని వ్రాయఁబడియుండలేదు కదా. అయితే శూద్రుడని వ్రాయఁబడియున్న వాయనిన నిజము. వ్రాయఁబడియున్నది చూడుడు. భారతము, ఉద్యోగపర్వాంతర్గత ప్రహరపర్వము. “శూద్రయోనా వహం జాతో నాతోన్య ద్వక్తుముత్సహే, కుమారస్యతయాబుద్ధి శ్వేదతాం శాశ్వతీమహం, బ్రాహ్మింహయోనిమాపన్న స్సగుహ్యమపి యోవ దేత్, నతేన గర్హ్యో దేవానాం తస్మా దేవిద్యువిమితే, ఈర్ష్యోకములచే నేను శూద్రయోనియందుఁ బుట్టినవాడనుగానఁ దత్త్వము నీకుంజెప్పుటకుఁ దగను, బ్రాహ్మణయోని యందుఁ బుట్టినవాడు గోస్వార్థమును జెప్పవచ్చును, దేవతలుగూడ మెచ్చుదురని స్వయముగా విదురుడే చెప్పియున్నాడు.

ఇటుల నెందుకుఁజెప్పెననిన నొకసమయమందు ధృతరాష్ట్రుడు విరురునిఁగూర్చి నీవు సర్వముఁ దెలిసినవాడవుగాన నాకుఁ బరతత్త్వమునుదెలుపుమనగా నవ్విదురుడు నీవు పరతత్త్వమునుదెలిసి

కొనవలసియున్నయెడల బ్రహ్మణ్యుడగు సనాతనునిబిలిపించి నీకుఁ
దెలుపునట్లుచేచెదవని చెప్పెను. అందుమీఁద ధృతరాష్ట్రుఁడు,
శ్లో॥ కింతియిం నవేద తంభాయో యన్యేభూయా త్సనాతనః; త్వమే
వనిదురబూహి వక్ష్యాశేషోస్తిచేత్తవ॥ ఇత్యాదిరీతిగా “నీకాతత్త్వము
దెలియదా, తెలిసియెడల నీవేదపుము, సనాతనునితోఁబనియేమి”
యనిశంకింపఁగా విదురుఁడు “నేనుశూద్రజాతివాడను, నీకుఁబరతత్త్వ
ముతెలుపుటకు యోగ్యుడనుగాను, సవత్కుమారుఁడే చెప్పఁదగిన
వాఁడు, బ్రాహ్మణుడైనవాఁడె. తరహస్యార్థమైనను జెప్పటకధికార
ముగలవాఁడని చెప్పియున్నాఁడు. యథార్థముగా విజ్ఞులైనమాత్రము
చే శూద్రుడగుటగూడ బ్రాహ్మణులలోఁ జేరఁదగినయెడల విదురుఁ
డిటు లేలచెప్పును? ఈభారతశ్లోకములఁ జక్కని విమర్శించువారలు
మనపండితంమధ్యఁచెప్పు పొడిమాటలు కుయ్యవ్వలు నమ్ముదురా?
నమ్ముదురాన సామాన్యముగా జాతిహాస్యమును గలుగదు. జన్మ
ముమొదలుకొని జాతి యాశ్రయించుకొనియుండును నిరంకుశమైన
తపోమహిమచే నీశ్వరత్వమికలుగఁజేసి విశేషవిధిగా నీశ్వరార్హప్రాప్తి
వార లాశరీరమందే జాతిహాస్యగలిగి యుత్తమజాతికిఁబోయినను
నెల్లరకు నాదృష్టాంతముచెప్పుట తప్పు. కొందఱు మహాఋష్యాదులు
శాపాదులవలనఁ గుయ్యలయందుఁబుట్టి తమతపోమహిమచే గొప్ప
వారలగుదురు. మహానీయులగు ఋషులచర్చితలు మనకు దృష్టాంత
ములుగావు. వారుచేయువ్యాపారములన్నియు మనముచేయలేము.
వారితపోమహిమచే సమ సదోషములను బోఁగొట్టుకొనఁగలుగుదురు.
వారికి దోషముసంభవించదు. కనుకనే భాగవతమందు “తేజోవతాం
సదోషాయ యని శుకులవారు పరీక్షిస్తృహరాజునకుఁ జెప్పియున్నారు.
మనుః॥ శ్లో॥ దేవైరపిష్ఠితయద్య దుగ్మిభిర్యదనుష్ఠితం, నానుష్ఠేయం
మనుష్ఠేస్తు యుక్తంకర్మ సమాచరేత్॥ ఈశ్లోకము దేవఋష్యాదుల
యాచారమా మనుష్యులకుఁగూడదు, తమకు శాస్త్రవిహితకర్మము
చేయఁదగినదని చెప్పుచున్నది.

ఇవియున్నియుఁగనిపెట్టి మనము జాతిధర్మముల మానఁగూడదు. అయితే, నునుస్మృతి, స్వాధ్యాయేన జవైర్హోమై ద్వైవిద్యేనేజ్యయా నుతైః మహాయజ్ఞైశ్చ యజ్ఞైశ్చ బ్రాహ్మీయంక్రియ కేతనుః॥ ఈశ్లోకము స్వాధ్యాయజపహోమాదులచేతఁ బ్రతిశరీరము బ్రాహ్మణశరీరముచేయఁ బడునని చెప్పుచున్నది. మరియు, శ్లో॥ శూద్రో బ్రాహ్మణతామేతి బ్రాహ్మణశ్చేతి శూద్రీతాం, క్షత్రియీజాతమేవంతు విద్యా ద్వైశ్చ త్తథైవచ॥ అనుశ్లోకము శూద్రకులమందుఁబుట్టినవాఁడును మంచిగుణ కర్మములుగలవాఁడైనయెడల బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యజాతులను బొందు నని చెప్పుచున్నది. మరియు, ఆపస్తంబధర్మసూత్రము “ధర్మచర్యయా జఘన్యోవర్ణః పూర్వంపూర్వం వర్ణమాపద్యతే జాతిపరివృత్తే. అధర్మ చర్యయా పూర్వోవర్ణో జఘన్యంజఘన్యంవర్ణ మౌపద్యతే జాతిపరి వృత్తే” అనుసూత్రములు సద్ధర్మాచరణచే నీచజాతివాడు గొప్పజాతిని బొందుదురనియు సధర్మచర్యచేత నుత్తమజాతివాడు తక్కువజాతిని బొందుదురనియుఁ చెప్పుచున్నవి. మరియు, భగవద్గీతలోని “చాతుర్వ ర్ణ్యం మయాసృష్టం గుణకర్మవిభాగశః” అనుశ్లోకము గుణకర్మములు నుబట్టి జాతివిభాగమేర్పడినదని చెప్పుచున్నదిగాన నీజన్మమందే శూద్రాదులు బ్రాహ్మణజాతినిబొందుదురని చెప్పుట హిందూమతాను కూలమనుటకు సందియమేమని వండితంతువులు ప్రశ్నించుచు న్నారు. ఇది సరియైనదికాదు. “స్వాధ్యాయేన జవైర్హోమై” అనుమను స్మృతిశ్లోకము స్వాధ్యాయజపాదులచేత శూద్రశరీరమైనను బ్రాహ్మణ త్వజాతినిబొందునను నభిప్రాయము చూపుటలేదు. ద్విజుఁడై పుట్టిన వాఁడు వైదికసంస్కారముగలవాఁడై స్వాధ్యాయజపహోమాదుల చేతఁ దశశరీరమును బ్రహ్మప్రాప్తి కనుకూలమైనదానినిగాఁ జేయఁగలఁ డని తెలుపుచున్నది. ఏలయునిన స్మృత్యాదులయందు ద్విజునకుమా త్రమే స్వాధ్యాయజపహోమాదులు చెప్పఁబడినవి. శూద్రునకు స్వాధ్యాయాదులు కూడవని చెప్పఁబడినదికదా. శాస్త్రరీతిని ద్విజత్వ

మునచ్చినతరువాతగదా స్వాధ్యాయజపాదులు చేయదగినది. ఈపం
డితంతువులుచెప్పడిరిలిగా స్వాధ్యాయజపాదులుచేసి తేగదా బ్రాహ్మ
ణత్వమువచ్చెడిది. ఇది యెలుకుదును. పిచ్చికుదిరినగాని పెండ్లి
కుదురను పెండ్లి గుదిరినగాని పిచ్చికుదురదను చందముగా బ్రాహ్మ
ణుడైతే స్వాధ్యాయ జపాదులు స్వాధ్యాయ జపాదులుచేసితే
బ్రాహ్మణుడగుట యని యన్యోన్యశ్రేయదోషము సాధించు
చున్నది. ఈపండితంతువులు తమగ్రంథములలో బ్రాహ్మణునకే
స్వాధ్యాయాధ్యయనాధికారము గలదనికూడ ప్రాసినియన్నాదు
న వారుచెప్పనర్థము సరియైనదికాదు. ద్విజులు స్వాధ్యాయాధ్య
యనాదులచే బ్రహ్మప్రాప్తియొగ్యత కనుకూలముగు శరీరముగల
వారనియే యర్థముచెప్పవలయును. పైశ్లోకవ్యాఖ్యాన ముదుగూడ
టులనే వ్రాసి బలయున్నది చూడుడు. “బ్రాహ్మ బ్రాహ్మ ప్రాప్తి
యోగ్యేణం తనుః తన్వవచ్చిన్న ఆత్మాకీయతే కర్మసహకృత
బ్రాహ్మజ్ఞానేన మోక్షోవాప్తే” ఇది కుల్లూకభట్టవారిచే వ్రాయఁ
బడినది. వాడు ధర్మజులగు మహాసీయులని యెల్లరకు విదితమే
వాడు బ్రహ్మప్రాప్తి కనుకూలముగు శరీరముగలవాడగునని వ్రాసి
యున్నాడు. ఈలాటి ప్రసిద్ధార్థములవదిలి శుద్ధిస్మృత్యాది విరుద్ధమును
దోషగ్రస్తమును నగు పండితంతువుల యర్థమును మన మెటుల
గ్రహింపవచ్చును. “శూద్రో బ్రాహ్మణతామేతి బ్రాహ్మణశ్చేతి శూ
ద్రీతా” మను శ్లోకముగూడ నీజన్మములోనే శూద్రుడు బ్రాహ్మణుడు
గను బ్రాహ్మణుడు శూద్రుడుగను గావచ్చునను సభిప్రాయము గలది
కాదు. అటులఁజెప్పినయెడలఁ బ్రకరణవిరోధము సంభవించును. అశ్లోక
ముకుఁ బైశ్లోకమునుఁ జూడుడు. శ్లో॥ శూద్రాయాం బ్రాహ్మణాజ్ఞాత
శ్రేయసాచే త్ప్రజాయతే, అశ్రేయాం ఛేయసీజాతిం గచ్ఛత్యాసప్త
మాన్యుగాత్ ॥ అనికలదు. అనఁగా శూద్రస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునికిఁ
బుట్టినస్త్రీ బ్రాహ్మణుని వివాహముచేసికొనుటయు దానికిఁబుట్టినస్త్రీ

యునుదానికిఁ బుట్టినదియును నిశ్చేకముముగా బ్రాహ్మణు నేవేవాహమో
దుపై నేడవ స్త్రీకిఁ బుట్టినవాఁడు బ్రాహ్మణజాతియగునని దీనియర్థము.

ఇటులనే బ్రాహ్మణుఁడు శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసిగాను
టయు దానికిఁ బుట్టినవాఁడును దానికిఁ బుట్టినవాఁడును గ్రామముగా శూ
ద్రస్త్రీల వివాహమూదిన నేడవ దానికిఁ బుట్టినవాఁడు కేవలశూద్రుడ
గునను నభిప్రాయమును దెలుపుటకుఁగాను “శూద్రో బ్రాహ్మణ తామే
శ్రీ బ్రాహ్మణశ్చేతి శూద్రతా” మని చెప్పబడియున్నది. అంతేకాని శూ
ద్రులందఱును బ్రాహ్మణులు కావచ్చుననికాని బ్రాహ్మణులందఱును శూ
ద్రులు కావచ్చుననికాని నదభిప్రాయముకాదు. అపస్తంబభర్తృనా
ములయందలి “జాతిచరివృత్తౌ” అను దానికిఁగూడ నీశరీరమువ
జన్మాంతరమును బొందునప్పుడీ జన్మముండున సత్కర్మమును జేసియు
యెడలఁ దక్కువజాతి వాఁడు తమమును బ్రాహ్మణజన్మము పొందుననియు
నీశరీరముండు బాపకర్మముచేసినవాఁడిశరీరముమూలముగానే జన్మాంతర
మందు నీచజాతిని బొందుననియు నభిప్రాయమునుగాని సత్కర్మాచ
రణాదుఁడవలన నీజన్మముందే యుత్తమజాతిని బొందునను నభిప్రాయము
గాదు. చాతుర్వర్ణ్య మనుకూలపృథ్వనును గీతావాక్యముగూడ నీజన్మ
మందే గుణకర్మములతోఁ గూడ నాయాజాతులు సృజింపఁబడినవని
తొందరపడి. జన్మమునకర్మాంతరము వారికి గుణకర్మములను బట్టి
జాతినిర్ణయము చేయఁబడుననుట శాస్త్రవిరుద్ధమును ననుభవ విరుద్ధ
మును. శాస్త్రములు జన్మమువలననే జాతిగలుగుననుటకుఁ జూపించి
యున్నాము. అనుభవముచేతనుగూడ జన్మాంతరమందు గుణకర్మము
లను బట్టి జాతివిభాగమేర్పడుననుట సరికాదు. అనాదిగా మనయాద్యు
లందఱును జన్మములచేతనే జాతివిభాగానుభవము గలిగియున్నారు.
ఈయనుభవము శాస్త్రానుకూలమైయున్నది. శాస్త్రానుకూలమైన యీ
యనుభవమును బరిత్యజింపకుట ధర్మముగాదు.

ప్రధాన సోపకులు.

- 1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వామిలవారు.
- 2 రాజా బెల్లపురవల వెంకటరాఘవేంద్రరావు బహద్దూర్,
జాగీరుదారుగారు, నవాబుపేట.
- 3 బాక రాజు పరాంకుశ రావు దేశముఖుగారు, యాదవరం.

R. 598 ———:0: ———

ఈ నెల సొమ్ము చెల్లించిన చందాదారులు.

- 1 పంచాగ్నుల సేతుమాధవాస్త్రిగారు పాఠశాలాపాఠ్యాయులు, వంగోలు.
- 2 శుభ్రవీటి తిప్పాజ్యోమ్యులుగారు, యాదకి.
- 3 లంకా అంబయ్యశాస్త్రిగారు, అంబాపురం.
- 4 అక్కిరాజు లక్ష్మీనారాయణగారు, కరణం, గుత్తికొండ.
- 5 దివాణ్ బహదూరు ఎల్లేకెద్ది జానకిరామయ్యగారు, పెన్నకొబ్బి, బెజవాడ.
- 6 బుట్టా పార్వతీశంకరు లోకల్ ఫండు వోవర్ సీనుడు, చిర ల.
- 7 చింతలపాటి రామమూర్తిశాస్త్రిగారు, గుడివాడ.
- 8 గడియారం వెంకటాచలశాస్త్రిగారు, ప్రొద్దుటూరు.
- 9 శంకరమంచి అన్నయ్యశాస్త్రిగారు, చినవోగిరాల.
- 10 ఇంద్రకంటి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు, కర్నూలు.
- 11 పాటిబండ వెంకటరమణయ్యగారు ప్లేడరు, బెజవాడ.
- 12 ధారా వెంకటసుబ్బయ్యగారు, గుండ్లకమ్మ లావునూరుకొండెంటు.
- 13 దంటు లక్ష్మీకాంతరావుగారు, నుద్దవల్లి.

—————:0: —————

అభినవసరస్వతి

పత్రికాధిపతి జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇదియొక మాసపత్రిక, ఇందుఁబ్రాచీన నవీకారప్రబంధములును, నాటకములును, విమర్శనములును, విద్యావిషయిక పత్రవిషయికవ్యాసములును బ్రకటింపఁబడును. ప్రాజ్ఞానమృతములగు తాత్కాలికవ్యాసములవలనఁగలుగు నానందముగాక చందాగారులకు సంవత్సరము 2-8 అత్యుత్కృష్టగ్రంథము లివనడును. చందా సం. 18 రు 8.0-0

మూకార్యస్థానమున వెలువడొరకు పుస్తకము.

1	అశ్లేయాచార్యవిజయము	...	...	0	4	0
2	కరిణీకాధారిణి [పూర పీఠభద్రకవి]	...	...	0	4	0
3	వాసంతికావరిణి నాటకము	...	...	0	4	0
4	కంసరథ నాటకము	...	...	0	8	0
5	చమత్కారమంజరి [సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు]	...	...	0	4	0
6	విరూపాక్షపీఠగురువరంపర	...	...	0	2	0
7	నీతిగీతులు [మనుతిశతకమునకు సంస్కృతము]	...	...	0	2	0
8	విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము	...	...	0	2	0
9	విగ్రహారాధనఖండనఖండనము	...	...	0	4	0
10	చిత్తూరుజిల్లాతీర్థ విమర్శనము [పత్రికాధిపతి]	...	...	0	4	0
11	సంగదోషము	...	...	0	8	0
12	పీఠభాగవతము [సుంగండ్ పీఠభద్రకవి]	...	...	1	4	0
13	పులిందావివాహము [పత్రికాధిపతి]	...	...	0	4	0
14	గురిగింజ, వత్సలనీతిశతకము	...	...	0	2	0
15	శివానందలహరి [తంగడ రామకృష్ణకవి]	...	...	0	4	0
16	లక్ష్మీవిలాసము [రాయసము వెంకటపతి]	...	...	0	4	0
17	నర్పారావు పేట శతావధానము [ప్రియపతివెంకటేశ్వరము]	...	...	0	8	0
18	పశ్చాత్తాపము	...	...	0	2	0
19	పశ్చాత్తాపవిచారము	...	...	0	2	0
20	పురశ్చరణము	...	...	0	2	0
21	కంతనరాజచరిత్ర	...	...	0	14	0
22	రజస్వలావివాహఖండనము	...	...	0	8	0
23	వర్ణవృక్ష	...	...	0	4	0
24	స్వర్ణకారవృక్షహారము	...	...	1	8	0
25	శుద్ధాధిపతిశ్చంద్రిచరిత్రము	...	...	0	10	0
26	తిరుపతివెంకటేశ్వరతత్వము	...	...	0	1	0
27	సూతసంహిత-అంధ్రము	...	...	2	0	0

అభినవసరస్వతీ కార్యస్థానము.

జానపాడు-పిడుగురాళ్ళపొట్టు, గుంటూరుజిల్లా.